OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN VE EBEVEYNLERİN TOPLUMSAL CİNSİYET ALGILARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Özge ÖZTÜRK
191197107

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Temel Eğitim Anabilim Dalı
Okul Öncesi Eğitim Programı
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Handan DOĞAN

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Eylül, 2022

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN VE EBEVEYNLERİN TOPLUMSAL CİNSİYET ALGILARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Özge ÖZTÜRK
191197107
ORCID: 0000-0002-9091-6017

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Temel Eğitim Anabilim Dalı
Okul Öncesi Eğitim Programı
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Handan DOĞAN

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Eylül, 2022

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli "Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge" ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli "Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge" ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

TEŞEKKÜR

Bu araştırmanın başından sonuna kadar birçok kişinin desteği ve katkısı bulunmaktadır. Öncelikle değerli bilgi ve katkılarıyla bana öncü olan, zor ve yorucu bir süreçte olmasına rağmen özveriyle çalışarak verdiği güven, emek ve destekle beni güçlendiren ilk tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Ayla OKTAY'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimim boyunca desteğini esirgemeyen akademik bilgi ve tecrübesiyle her zaman yanımda olan danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Handan DOĞAN'a içtenlikle teşekkür ederim. Tez çalışması boyunca verdiği destekle beni gayretlendiren Arş. Gör. Hamdi ÖZDEMİR'e teşekkür ederim.

Tez çalışmamın istatistik kısmında benden yardımlarını esirgemeyen Sayın Hocam Arş.Gör.Dr. Levent ERTUNA'ya teşekkür ederim. Ayrıca tez çalışmam da bana destek olan yol arkadaşlarım Özge APAK ve Betül KISA'ya tüm içtenliğimle teşekkür ederim. Tez sürecince verileri toplamama yardım eden sevgili arkadaşlarım Şevval YENİCİ, Hasret YURDUSEVEN, Tuğçe YENİÇERİ ve Hasan KARAGÜL'e çok teşekkür ederim.

Hayatımın her aşamasında yanımda olan, kız çocuklarını okutmak için ellerinden geleni yapan, desteklerini ve koşulsuz sevgilerini her daim hissettiğim, canım annem Ayten İNCE'ye, canım babam Ahmet İNCE'ye, özellikle de eğitim hayatım boyunca örnek aldığım, her daim yol göstericim olan canım abim Özgür İNCE'ye, ailemizin en küçüğü olan canım kardeşim Özkan İNCE'ye çok teşekkür ederim. İyi ki varsınız.

Hep yanımda olarak süreci benim için kolaylaştıran, hayatımı renklendiren, sevgisini ve bana olan güvenini her daim hissettiren hayat arkadaşım Halit ÖZTÜRK'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Özge ÖZTÜRK

Eylül, 2022

ÖZ

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN VE EBEVEYNLERİN TOPLUMSAL CİNSİYET ALGILARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Özge Öztürk
Yüksek Lisans Tezi

Temel Eğitim Anabilim Dalı
Okul Öncesi Eğitim Programı
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Handan Doğan
Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2022

Okul öncesi öğretmenleri ile ebeveynlerin toplumsal cinsiyete yönelik algı düzeylerinin ortaya konulduğu bu araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden biri olan tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. 330 çocuğun ebeveyni (anne ve baba birlikte) ve İstanbul İli Üsküdar İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı olarak çalışan 78 okul öncesi öğretmeninin katılım gösterdiği çalışmada veriler, Demografik Bilgi Formu ve Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği aracılığıyla toplanmıştır.

Sonuç olarak, okul öncesi öğretmenlerinin ve ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin *yüksek düzeye yakın orta düzeyde* olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra okul öncesi öğretmenlerinin toplumsal cinsiyete yönelik algıları cinsiyete, eğitim düzeyine ve toplumsal cinsiyet ile ilgili daha önce herhangi bir ders alma durumlarına göre anlamlı olarak farklılaşmazken, mesleki kıdeme göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Ebeveynlerin ise toplumsal cinsiyete yönelik algıları; çocuklarının cinsiyetlerinin dağılımına, çocuk sayılarına, anne yaşına, baba yaşına, anne-baba birliktelik durumuna, anne eğitim durumuna, baba eğitim durumuna ve aile yapısına göre anlamlı farklılık göstermezken, anne ve babaların çalışma durumuna ve mesleğine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Ayrıca okul öncesi öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet algı puanları, ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algı puanlarından anlamlı düzeyde yüksektir.

Anahtar Sözcükler: Okul öncesi, toplumsal cinsiyet algısı

ABSTRACT

A COMPARISON OF GENDER PERCEPTIONS OF PRE-SCHOOL TEACHERS AND PARENTS

Özge Öztürk
Master Thesis
Primary Education Department
Pre-School Education Program
Thesis Advisor: Dr. Öğr. Üyesi Handan Doğan
Maltepe University Graduate School, 2022

This study was carried out using the survey model, a quantitative research method, in order to reveal the gender perceptions of preschool teachers and parents. The sample group of the study consisted of the parents of 330 children (those with parents that are together) and 78 preschool teachers affiliated to the Üsküdar District National Education Directorate of Istanbul. Data from the participants was collected through the Demographic Information Form and the Gender Perception Scale.

As a result, it was seen that the gender perception levels of preschool teachers and parents were 'medium level close to high'. In addition, the gender perceptions of preschool teachers did not differ significantly according to gender, education level and whether they had taken any previous course related to gender. However, the scores of teachers differ significantly according to their professional seniority. In regards to the gender perceptions of parents, there was no significant difference according to the distribution of the sexes of their children, the number of children, the age of the mother, the age of the father, the state of the mother-father relationship, the education level of the mother, the education level of the father and the family structure. However, the average scores differ significantly according to the working status and profession of the mothers and fathers. In addition, preschool teachers' gender perception scores are significantly higher than parents' gender perception scores.

Keywords: Preschool, gender perception

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI i
ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI ii
TEŞEKKÜR iii
ÖZ iv
ABSTRACT v
İÇİNDEKİLER vi
TABLOLAR LİSTESİ ix
KISALTMALAR xi
1. GİRİŞ 1
1.1 Problem 2
1.2 Amaç 3
1.3 Önem 3
1.4 Varsayımlar 4
1.5 Sınırlıklar 4
1.6 Tanımlar 4
2. GENEL BİLGİLER 6
2.1 Toplumsal Cinsiyet Kavramı 6
2.2 Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Gelişimi 7
2.3 Toplumsal Cinsiyet Rolü Kuramları 8
2.4 Toplumsal Cinsiyetin Türk Eğitim Sistemindeki Yeri 10
2.5 Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Gelişiminde Ebeveynlerin Rolü 12
2.6 Toplumsal Cinsiyet ve Öğretmenler 14
2.7 Toplumsal Cinsiyet Rolleri ve Kalıp Yargılar 16

2.8 Okul Öncesi Dönem ve Temel Özellikler 18
2.9 Okul Öncesi Dönemde Cinsel Kimlik ve Gelişim 19
2.10 Literatür Araştırması 21
3. YÖNTEM 23
3.1 Araştırma Modeli 23
3.2 Evren ve Örneklem 23
3.3 Veriler ve Toplanması 26
3.3.1 Ebeveyn Demografik Bilgi Formu 26
3.3.2 Öğretmen Demografik Bilgi Formu 26
3.3.3 Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği (TCAÖ) 26
3.4 Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması 27
4. BULGULAR VE TARTIŞMA 33
4.1 Bulgular 33
4.1.1 Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Algısı Düzeylerine İlişkin Bulgular 33
4.1.1.1.1 Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Yaş Kategorisine Ait Bulgular… 33
4.1.1.1.2 Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Mesleki Kıdeme Ait Bulgular……34
4.1.1.1.3 Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Eğitim Düzeyine Ait Bulgular…. 35
4.1.1.1.4 Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Toplumsal Cinsiyet ile İlgili Bir Ders Alma Durumuna Ait Bulgular 35
4.1.2 Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Algısı Düzeylerine İlişkin Bulgular .. 36
4.1.2.1.1 Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Çocuklarının Cinsiyet Dağılımına Ait Bulgular 36
4.1.2.1.2 Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Çocuk Sayısına Ait Bulgular…. 37

4.1.2.1.3 Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Anne-Baba Yaş Kategorisine Ait Bulgular 38
4.1.2.1.4 Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Anne-Baba Birliktelik Durumuna Ait Bulgular 39
4.1.2.1.5 Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Anne-Baba Eğitim Durumuna Ait Bulgular 39
4.1.2.1.6 Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Anne-Baba Mesleğine Ait Bulgular… 40
4.1.2.1.7 Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Anne Baba Çalışma Durumuna Ait Bulgular 41
4.1.2.1.8 Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Aile Yapısına Ait Bulgular… 42
4.1.3 Okul Öncesi Öğretmenleri ile Ebeveynlerinin Toplumsal Cinsiyet Algısı Düzeylerine İlişkin Bulgular 43
4.2 Tartışma 43
5. SONUÇ ve ÖNERİLER 48
5.1 Özet 48
5.2 Yargı 48
5.3 Öneriler 49
KAYNAKLAR 51
EKLER 57
ÖZGEÇMİŞ 63

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Okul Öncesi Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine İlişkin Dağılım……..22

Tablo 2. Ebeveynlerin Demografik Özelliklerine İlişkin Dağılım…….……23

Tablo 3. Okul Öncesi Öğretmenlerin Toplumsal Cinsiyet Algı Puanlarının Bağımsız Değişkenlere Göre Normallik Test Sonuçları…….……24

Tablo 4. Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Algı Puanlarının Bağımsız Değişkenlere Göre Normallik Test Sonuçları……...…….28

Tablo 5. Öğretmen ve Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Algı Puanlarının Normallik Test Sonuçları……..30

Tablo 6. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Algısı Düzeylerine Ait Betimsel İstatistikler……31

Tablo 7. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Yaş Kategorisine Ait Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları……31

Tablo 8. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Mesleki Kıdeme Ait Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları……32

Tablo 9. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Eğitim Düzeyine Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları…….33

Tablo 10. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Konu İlgili Ders Alma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları……33

Tablo 11. Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Algısı Düzeylerine Ait Betimsel İstatistikler……...34

Tablo 12. Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Çocuklarının Cinsiyet Dağılımına Ait Betimsel İstatistik Sonuçları……...34

Tablo 13. Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Çocuklarının Cinsiyet Dağılımına Ait Tek Yönlü ANOVA Sonuçları……...35

Tablo 14. Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Çocuk Sayısına Ait Betimsel İstatistik Sonuçları……35

Tablo 15. Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Çocuklarının Cinsiyet Dağılımına Ait Tek Yönlü ANOVA Sonuçları……...35

Tablo 16. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Anne Yaş Kategorisine Ait Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları…….36

Tablo 17. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Baba Yaş Kategorisine Ait Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları…….36

Tablo 18. Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Anne Baba Birliktelik Durumuna Göre Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları……..37

Tablo 19. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Anne Eğitim Durumuna Ait Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları…….……..37

Tablo 20. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Baba Eğitim Durumuna Ait Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları…….……..38

Tablo 21. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Anne Mesleğine Ait Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları……38

Tablo 22. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Baba Mesleğine Ait Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları……39

Tablo 23. Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Anne Çalışma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları…….....40

Tablo 24. Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Baba Çalışma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları…….40

Tablo 25. Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Aile Yapısına Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları……40

Tablo 26. Okul Öncesi Öğretmenler ile Ebeveynlerinin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerine Göre Wilcoxon Testi Sonuçları……...……41

KISALTMALAR

TCAÖ **:** Toplumsal Cinsiyet Algı Ölçeği

1. GİRİŞ

Cinsiyet kavramı biyolojik olarak ele alındığında yalnızca kadın ve erkek olmanın fizyolojisine dair bir açıklama sunulurken, toplumsal cinsiyet biyolojik cinsiyetlere birtakım rollerin yüklenmesiyle meydana gelmektedir. Biyolojik cinsiyet doğumla birlikte kazanılan bir özelliktir ancak toplumsal cinsiyet kişilere toplum tarafından atfedilen özellikler bütünü, bir statüdür. Toplumsal cinsiyetin temelinde içerisinde yaşanılan toplumun kadın ve erkeği nasıl gördüğü ve ondan hangi davranışları beklediği yatmaktadır. Toplumsal cinsiyet kavramı kültürden kültüre farklı yorumlandığı için bu farklı anlayış içerisinde kadın ve erkek rolleri sabit değildir (Yurtkulu ve ark., 2022).

Çocuk, Çocuk Hakları Sözleşmesi 1. Maddesi'ne göre, çocuğa uygulanabilecek kanuna göre daha erken bir yaşta reşit olma hâli dışında onsekiz yaşına gelmemiş her insan şeklinde tanımlanmaktadır. Aile de toplumu meydana getiren en küçük birim olup çocukların ilk eğitimlerini aldıkları, kavramları, çevrelerini, doğru ya da yanlış olan yargıların neler olduğunu, çeşitli davranış biçimlerini öğrendikleri yerdir. Aile içerisinde sürekli olarak ebeveynlerini gözlemleyen bir çocuk cinsiyetlere atfedilen rolleri ilk başta görür ardından da toplumsal olarak dayatılanları benimser. Daha doğmadan cinsiyetin belli olmasıyla birlikte çocuk üzerinde yapılan planlar, alınan hediyeler gibi pek çok eylem, çocuğun inisiyatifine bırakılmadan yapılan seçimler dahi çocuğun gelecekteki rolüne ilişkin yapılmış birer dayatmadır. Bu eğilim aslında çocukların ileride kendi iradesiyle farklı roller benimsemesinin önüne geçilebilmek adına yapılmaktadır. Çünkü çocukların öğrendikleri ilk önyargılar ileriki yaşamlarında değiştirilmesi oldukça zor olan yargılara dönüşecektir (Aytekin ve ark., 2016; Yurtkulu ve ark., 2022).

Okul öncesi eğitim çocukların aileden sonra eğitim aldıkları ilk eğitim basamağıdır. Bu eğitim basamağı çocuklarda topluma dair ilk izlenimlerin oluştuğu yerdir. Aileler, çocuklarının hayatı boyu onlardan beklentilerini dile getirirler ve cinsiyet rolleri üzerinde oldukça fazla etkide bulunurlar. Ailenin ardından cinsiyet rolleri üzerindeki düşüncelerin şekillenmesini sağlayan, çocukların gelecek sosyal yaşamında yerlerini etkileyen ve biyolojik olarak da cinsel gelişimde önemli bir dönemin geçirildiği yer okul öncesi eğitimdir. Okul çağına kadar çocukların en fazla etkileşim kurdukları kişiler ebeveynleri ve okul öncesi

öğretmenleridir. Bu nedenle hem ebeveynlerin hem de okul öncesi öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet rolleri üzerindeki algılarının belirlenmesi büyük önem taşımaktadır.

Alan yazında okul öncesi öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet algılarını ölçen çalışmalar olduğu gibi üniversitede okuyan öğretmen adayları ve farklı alanlarda görev yapmakta olan öğretmenlerle toplumsal cinsiyet algısı üzerine yapılan yurt içi (Akkoç 2014; Onurluer 2020; Ünal, Tarhan ve Köksal 2017; Uygun ve Önsan 2020; Yıldız 2019) ve yurd dışı (Dezolt ve Hull 2001; Jones vd. 2000; Moshe Tatar & Gina Emmanuel 2001; Tantekin, F. 2002; Ergena &Wolfgang, 2004; Robinson, 1992) çalışmalara rastlanmaktadır. Ebeveynlerin toplumsal cinisyet algılarını araştıran yurtiçi (Kaçar 2019; Altuntaş ve Altınova 2015; Dinç 2018; Atış 2010; Özpulat 2016; Gönenç vd. 2018; Kul Uçtu ve Karahan 2016; Zeyneloğlu 2008; Çetinkaya 2013); Aydın vd. 2016; Dinç ve Çalışkan'ın 2016; Arıcı, 2011) ve yurt dışı (Guzman 1996; Batga 2014; Valentova 2012) çalışmalar yapılmıştır. Sonuç olarak okul öncesi öğretmenlerini ve ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algılarını ayrı ayrı ölçen ve birbirinden farklı çalışmalar yapıldığı görülmüştür. Yapılan çalışmaların sınırlı sayıda olması ve İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Üsküdar İlçesinde kamu kurumlarında görev yapan okul öncesi öğretmenleri ve bu öğretmenlerin sınıflarında bulunan ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algılarının ölçen ve karşılaştıran başka bir çalışmaya rastlanmamış olması bu çalışmanın ortaya çıkmasına temel oluşturmuştur. Tüm bu hususlar dikkate alınarak, okul öncesi öğretmenlerinin ve ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algılarının demografik özelliklerine göre incelenmesi bu araştırmanın problemini belirlemiştir.

1.1 Problem

Bu çalışmada "okul öncesi öğretmenleri ile ebeveynlerin toplumsal cinsiyete yönelik algıları nelerdir ve aralarında ne gibi benzerlik ya da farklılıklar vardır?" sorusuna yanıt aranmaktadır. Araştırmanın alt problemlerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz;

1. Okul Öncesi öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet algısı ne düzeydedir?

Öğretmenlerin toplumsal cinsiyet algı düzeyi;

- Yaşa göre,
- Mesleki kıdeme göre,
- Eğitim durumuna düzeyine göre,

- Toplumsal cinsiyet ile ilgili bir ders alma durumuna göre,

istatistiksel olarak farklılaşmakta mıdır?

2. Ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algısı ne düzeydedir? Ebeveyn toplumsal cinsiyet algı düzeyi;

- Çocuklarının cinsiyet dağılımına göre;
- Çocuk sayısına göre;
- Anne-baba yaş düzeyine göre,
- Aile birliktelik durumuna göre,
- Anne-baba eğitim durumuna göre,
- Anne-baba mesleğine göre,
- Anne-baba çalışma durumuna göre,
- Aile yapısına göre,

istatistiksel olarak farklılaşmakta mıdır?

3. Okul Öncesi Öğretmeni ile Ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algıları arasında istatistiksel olarak farklılaşma var mıdır?

1.2 Amaç

Toplumsal cinsiyetin çocuklar üzerinde ilk etkilerini ailede gözlemlemekteyken, ailenin ardından neredeyse ilk sosyalleşme alanı olan okul öncesi eğitim de çocukların cinsiyet rollerinin etkilendiği ikinci eğitim yeridir. Bu nedenle çalışmanın amacı çocuklara toplumsal cinsiyet konusunda rehberlik eden okul öncesi öğretmenlerinin ve ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algılarının karşılaştırılmasıdır.

1.3 Önem

Bir çocuğun eğitimi doğduğu evde ebeveynleri ve birinci dereceden yakın çevresi tarafından başlamaktadır. Toplumsal cinsiyet algılarının çocuk üzerindeki etkileri henüz çocuk doğmadan başlasa da somut anlamda 18 aylıktan itibaren hissettirilmeye başlar. Ebeveynler tarafından erkek ya da kız çocukları için seçilen oyuncaklar, kıyafetler, pek çok nesnedeki hâkim renkler ve hatta sevgi gösterilir ya da cezalandırılırken seçilen kelimeler çocukların toplumsal kimliklerinin oluşmasında etki eden unsurlardır.

Hangi kademede olursa olsun bireyin öğretim etkinliğini planlayan ve hem davranışsal hem de bilişsel anlamda öğrencilerin rol model olarak aldıkları öğretmenler, özellikle toplum bilincinin ve sosyal hayata dair algıların ilk tohumlarının atıldığı okul öncesi dönemde çocuk için anneden sonra oldukça önemli bir konuma sahip olabilmektedir. Sınıf içi davranışları, tutumları ve kişilik özelliklerini yansıtma biçimleri ile öğretmenler çocukların da bu özelliklerinin şekillenebilmesine yardımcı olurlar. Bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde sınıfa girdiklerinde kendi toplumsal cinsiyet inançlarını yanlarında taşıyan öğretmenler bu inancı kendi öğrencilerine empoze etmiş olurlar.

Çocukların toplumsal cinsiyet kavramına ilişkin hayata geldiklerinden itibaren ilk izlenimlerinin ve fikirlerinin oluşmasını sağlayan iki yetişkin grubunu oluşturan ebeveynler ve okul öncesi öğretmenlerinin konu üzerindeki algılarının tespit edilmesi okul öncesi dönem çocukları açısından oldukça önemlidir.

1.4 Varsayımlar

Çalışmada başvurulan uzman görüşleri ve literatür kaynakları çalışmanın kapsamı açısından yeterlidir.

1.5 Sınırlıklar

Bu araştırma;

- 2021-2022 Öğretim yılı,
- Araştırmacının hazırladığı demografik bilgi formu ve araştırmada kullanılan Toplumsal Cinsiyet Algı Ölçeği ile,
- Araştırmanın yapıldığı dönem, pandemi dönemi olmasından dolayı ortaya çıkardığı şartlarla,
- 78 okul öncesi öğretmeni, 330 ebeveyn ile sınırlıdır.

1.6 Tanımlar

Cinsiyet; bireyin biyolojik olarak genetik özelliklerini gösterdiği, değişmez, doğal olarak alınan cinstir (Saraç, 2013).

Toplumsal cinsiyet; toplum tarafından kadın ve erkek bireylere biçilen rol, kalıp, sosyo-kültürel özelliklerin tamamı (Saraç, 2013).

Toplumsal cinsiyet rolleri; toplumun belirlediği cinsiyet olgusu üzerinden bireyden beklenen davranışlar ya da belirli bir toplumsal duruma dair bireyden beklenen işlemler ile onun gerçek edimlerinin bütünü veya belirli bir toplumsal duruma ilişkin olarak kişiden beklenen davranış kalıplarıdır (Vatandaş, 2007).

Okul öncesi dönem; insan gelişiminin kapsam, hız ve nitelik açısından en yoğun olduğu, 0-6 yaş arasındaki süreci kapsayan dönemdir (Uyanık ve Kandır, 2010).

Okul öncesi eğitim; okul öncesi dönemdeki çocukların sosyalleşmelerini destekleyen, deneme-yanılma yoluyla keşiflerde bulunmalarını sağlayan, paylaşma, iş birliği içinde çalışabilme, problem çözme, kendi kendine karar verme gibi yetilerin çocuğa kazandırılmasını sağlarken, eğitim hayatına uyum sağlamalarını kolaylaştıran Milli eğitim Bakanlığı tarafınca izin verilmiş özel ya da kamu kuruluşlarında verilen eğitimdir (Uyanık ve Kandır, 2010).

Okul öncesi kurum: Ülkemiz eğitim sistemi içinde 0-6 yaş arası çocuklara eğitim veren ve gelişimlerini destekleyen kuruluşların tümüne denmektedir (Oktay, 2000).

2. GENEL BİLGİLER

2.1 Toplumsal Cinsiyet Kavramı

Toplumsal cinsiyet, kadın ve erkeğin sosyal olarak belirlenmiş rol ve sorumluluklarını ifade eder ve biyolojik farklılıklardan dolayı değil, toplumun bireyleri nasıl gördüğünü, nasıl algıladığını, nasıl düşündüğünü ve nasıl davranması beklediğini açıklayan bir kavramdır. Bu ifadelerden de anlaşılabileceği gibi toplumsal cinsiyet ve rolleri toplumun bireylere atfettiği özelliklerdir. Bu özellikler arasında fiziksel görünüş başta olmak üzere, sergilenen davranışlar, toplumun uygun gördüğü şekilde paylaşılan özellikler, inançlar ve meslekler sıralanabilir (Ersoy ve Ehtiyar, 2020).

Meslek hayatı ve kariyer de bireyin yaşamında önemli bir parçayı oluşturmaktadır. Ancak toplumsal cinsiyet rolleri kadınları evin içinde bir yerde tutmuştur. Kadının ilk işinin evi, çocukları ve ailesiyle ilgilenmesi gerektiği düşünülürken, erkeğin ise ailesinin maddi ihtiyaçlarını karşılamak olduğu düşüncesi toplum tarafından ne yazık ki günümüzde dahi sürmektedir (Savaşkan, 2019).

Cinsiyetler arasındaki farklılıklar başlangıçta yalnızca biyolojik ve kalıtımsal farklılıklarla ifade edilmekteydi ancak bu açıklamanın yetersiz olduğu düşünüldü ve farklılıkları vurgulamak amacıyla toplumsal cinsiyet kavramı ortaya çıktı. Toplumsal cinsiyet kavramında sosyal ve kültürel değerlerin de etkisiyle elde edilen farklılıklara işaret edilmektedir (Dedeoğlu, 2000). Toplumsal roller doğuştan olmayıp sonradan öğrenilen tutum ve davranışlardır. Toplum tarafından aile, eğitim, kültürel ortam, din ve medya gibi organların da etkileriyle bireye empoze edilirler (Arabacı, 2015).

Bingöl (2014), toplumsal cinsiyeti; biyolojik bedenlere manevi anlamlar yüklenmesi ile onları kültürel olarak tanımlamak ve ayırmak olarak açıklamıştır. Kişi, toplum tarafından kabul görülebilme isteği ve kimlik kazanabilme endişesiyle bu baskıları benimsemeye başlar ve cinsiyet kalıpları-rolleri erken yaşlarda oluşmaya başlar. Çocukluk döneminde yaşatılanlar kimliğin oluşmasındaki en önemli etkenlerden biridir. Örneğin genellikle bir babanın kız evladına karşı gösterdiği tutum, erkek evladına oranla daha yumuşak ve şefkatli iken, erkek evlatlarına daha otoriter ve sert tavır takındığı belirlenmiştir. Erkek

çocukların sevgisini daha az gösterebilen bireylere dönüşmesini tetikleyen bu durum yüklenen rollerden başlıcasıdır. Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet ayrımını netleştirmek için verilen güzel bir örnek; cinsiyetin beden, toplumsal cinsiyetin ise bedene giydirilen kıyafet olduğudur (Gökdemir, 2020).

Çocukluk dönemlerinde bireye yüklenmeye başlayan rollerin kendini ortaya çıkardığı dönem ise yetişkinlik dönemidir (Pekel, 2019). Uluslararası yapılan pek çok araştırma toplumsal cinsiyet uçurumunun en yüksek olduğu ülkelerden biri ülkemiz olmuştur (Tarhan, 2019).

Ülkemizde yürütülen proje ve çalışmalar incelendiğinde Eğitim Reformu Girişimi tarafından sunulmuş olan, 2016-17 Eğitim İzleme Raporu toplumsal cinsiyeti ele alan önemli bir gelişme olarak görülmektedir. Raporda bildirilenlere göre kız çocuklarının okula olan erişimlerinde son yıllarda oldukça fazla artış olduğunu ancak sayıca yine de yeterli olmadığı, alınan eğitimin niteliği ve eğitimde sunulan içeriklerin toplumsal cinsiyet ışığında tekrar değerlendirilmesi gerektiği yer almaktadır. Ayrıca bu raporda toplumsal cinsiyet eşitliğinin çocuklara henüz küçük yaşlarda bir değer olarak kazandırılması gerektiği ve toplumsal cinsiyet rollerinin çocuklar üzerinde baskı yapmasına izin verilmemesi gerektiğine yer verilmektedir (Karakuş ve ark., 2018).

2.2 Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Gelişimi

Çocuklar toplum ve çevreleri tarafından kız veya erkek cinsiyeti olarak etiketlendikten sonra zamanla cinsiyetlerin kültürel anlamlarını öğrenmeye başlar benimserler. Toplumsal cinsiyet rolleri hem zamana hem de kültüre göre değişiklik göstermektedir. Evde başlayan erkek ve kadın olgusu, eğitim hayatıyla devam etmekte ve sosyal hayatın çeşitli alanlarında (spor, iş vb.) kendini göstermeye devam etmektedir. Bu yüzden cinsiyetten dolayı meydana gelen farklılıklar yeniden üretilerek pekiştirilmektedir. Çocuklar sosyalleşmeye başladıkları zamandan itibaren kendileri için uygun olup olmayan nesne, etkinlik, oyun, meslek ve kişilik özelliği gibi kavramları ayırt etmeye başlarlar.

Erkek ve kadın toplumsal cinsiyet rollerinin literatürde eşitlikçi veya gelenekselci olarak iki ana sınıfa ayrıldığını görürüz. Geleneksel anlamda kadın cinsiyetine yüklenen roller, ev ve çocuklarla ilgilenme, ihtiyaç karşılama konusunda ailesine daima öncelik verme, iş

hayatına aktif bir biçimde katılmama ve her zaman alttan alan taraf olma iken, eşitlikçi anlamda kadın cinsiyetine; ev, iş, sosyal hayatta her zaman eşitlikçi bir profil çizme ve sorumluluk sahibi olma rolleri gelmektedir.

Geleneksel bakış açısının erkekler üzerinde hazırladığı roller ise, ailenin geçiminin sağlanması, çalışıp para kazanılması, güçlüklerle mücadele edilmesi ve ailesini koruma gibi özelliklerdir. Çocuklar 18. aydan itibaren çevresindekilerin ve kendilerinin cinsiyetlerini erkek, kız ya da kadın, erkek şeklinde tanımlamaya başlarlar. Çoğu çocuk 3 yaşına geldiğinde kadın ve erkek cinsiyetini fotoğraf, oyuncak gibi nesneler üzerinde doğru bir şekilde tespit edebilirler ve yetişkinlerde ise saç uzunluğu, giysi gibi ipuçlarını kullanarak karşılarındaki bireyin kadın ya da erkek olduklarını tespit ederler. Kendilerine yöneltilen küçükken kız mıydın, erkek miydin, büyüyünce anne mi olacaksın, baba mı şeklindeki sorulara net cevaplarını ise ancak dört buçuk yaş civarında doğru bir şekilde vermeye başlarlar. 4-4,5 yaş aralığının toplumsal cinsiyet sürekliliği evresi olduğunu bilmekteyiz ve bu evrede çocukların fiziksel özelliklerden etkilendikleri bilinmektedir.

Toplumsal cinsiyetin ömür boyu değişmeyeceğinin ifadesi toplumsal cinsiyet sürekliliğidir. Her ne kadar insanların dış görünüşlerinde değişimler olsa da toplumun algıladığı cinsiyet genellikle değişim göstermez. 5-6 yaş aralığındaki çocukların çoğunluğu farklı kıyafetler giyilmesi ya da dış görünüşlerin değişmesini cinsiyet değişimi olarak algılamazlar (Yıldız, 2019).

2.3 Toplumsal Cinsiyet Rolü Kuramları

Toplumsal cinsiyet rolleri üzerinde pek çok kuram ortaya atılmıştır. Bunların aşağıdaki gibi sıralanması mümkündür;

- Psikoanalitik kuram,
- Sosyobiyolojik kuram,
- Sosyal rol kuramı,
- Sosyal öğrenme kuramı,
- Bilişsel gelişim kuramı,
- Toplumsal cinsiyet şema kuramı.

- Psikoanalitik kuram Freud'un görüşlerine dayanmaktadır. Toplumsal cinsiyetin gelişimine dair ortaya çıkmış olan ilk yaklaşımlardan olan bu kuram libido

kavramlaşmasına dayanır ve toplumsal cinsiyetin kazanılmasına dair üç dönemden söz edilmektedir. Oral ve anal dönemler ilk dönem; 18-24. aylardan itibaren girilen döneme ikinci dönem; erkek çocuklarında oedipus, kız çocuklarında ise elektra komplekslerinin yaşandığı dönem ise üçüncü dönemi meydana getirmektedir. Bu üç dönemin geçirilmesi esnasında cinsiyet rollerinin de pekiştiği düşünülmektedir. Bu kurama daha sonraları psikanalistler tarafından çeşitli eleştiriler getirilmiştir.

- Sosyobiyolojik kuram ise sosyobiyoloji biliminden ileri gelmektedir. Sosyobiyoloji sosyal davranışların kökenini Darwin'in ayıklanma ilkesinden yola çıkarak açıklamaktadır. Bu disipline göre diğer türlerde olduğu gibi insanlarda da kendi genetik kodlarını geleceğe taşıma ve genetik özellikleri nesiller boyunca yaşatma eğilimi gelişmiştir ve aynı amaçla ortaya cinsiyet rolleri çıkmıştır. Sosyobiyologlar kadınların bebek dünyaya getirmelerinden dolayı ve onlara kendi sütlerini vermelerinden dolayı ilgi ve bakım konularında daha yatkın olduklarını, erkeklerin ise güçlü ve mücadeleci yapılarından dolayı avcı-savaşçı bir yapıya yatkın olduklarını savunmaktadır.
- Sosyal rol kuramında kadın ve erkek cinsiyetleri arasındaki bütün davranış farklılıklarının onların toplumsal rolleri üzerinden açıklanması temeli vardır. Kuramda belirli bir insan grubunun aynı etkinlikleri sürekli olarak yapması o grubun o etkinlikler hakkında yetkin ve yatkın oldukları görüşü savunulmaktadır. Ayrıca bu etkinliklerin yapılabilmesi için yeterli özelliklere de sahip olunması gerektiği ve hatta biyolojik olarak bir yatkınlığın varlığından söz etmektedir. Ancak bu kurama göre sosyal baskının toplumsal cinsiyet rol ve sorumluluklarının şekil almasında etkili olduğu üzerinde de durulmaktadır. Kuram, sosyoekonomik koşulların ve toplumsal yapının zamanla değişmesi hâlinde toplumsal cinsiyet rollerinin de değişebileceğini bildirmiştir.
- Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin dördüncü kuram olan sosyal öğrenme kuramında temel olarak edimsel koşullanma, model alma ve taklit üzerinde durulmuştur. Bu kuramın asıl temsilcisi Bandura'dır, cinsiyet rollerinin öğrenilmesine temel olmuştur. Edimsel koşullanmada ödüllendirilen veya pekiştirilen davranışın tekrarlanması söz konusudur. Buradan yola çıkılarak toplumun öngördüğü cinsiyet davranışlarına uyum sağlayan çocukların ödüllendirilmesiyle veya pekiştirmeleri için tekrar ettirilmeleriyle davranışların kalıplaştığı düşünülür. Toplumun uygun görmediği cinsiyet davranışlarında bulunan çocukların ise cezalandırılması onların baskılanmasına ve bir uyum sorunu yaşamalarına neden olmaktadır. Bu kuram cinsiyete özgü kabul edilen davranışların ve

rollerin kesin çizgilerle ayrılarak uygulandığı toplumlarda erkek-kadın arasında bir tutarlılık ve denge olduğunu öne sürmektedir. Bu sayede kadın ve erkeğe atfedilmiş olan roller nesillerce aktarılır ve rolün devamlılığı sağlanmış olur (Bayhan ve Artan, 2004; Yıldız, 2019).

- Bir diğer kuram olan Kolbherg'in bilişsel gelişim kuramında, çocuklardaki cinsiyet rol kazanımı bilişsel süreçlerle açıklanmaktadır. Çocuklar kendi cinsiyet rollerini şekillendirmekten ve ortaya koymaktan sorumludurlar, ayrıca kendi sosyal yaşamlarına aktif bir şekilde katılım sağlayarak kendini sosyalleştirme denilen olguyu meydana getirirler. Bu kuramda çocukların erkek ve kadın olmayı üç aşamada öğrendikleri bildirilmektedir. Bunlar temel cinsiyet kimliğinin oluşumu, cinsiyetin değişmezliği yani sürekliliğinin kavranması ve cinsiyet tutarlılığı yani durumların karşısında cinsiyetin değişmediğinin kavranmasıdır.
- Konu hakkında açıklanacak son kuram toplumsal cinsiyet şema kuramıdır. Bu kuramın ortaya çıkışı Sandra Lipsitz Bern ile sosyal öğrenme ve bilişsel gelişim yaklaşımının farklı yönlerinin bir araya gelmesiyle olmuştur. Çevresel baskıların ve çocukların bilişsel süreçlerinin bir arada etkilerinin cinsiyet rollerinin gelişmesinde etkili olduğu üzerinde durulmaktadır. Cinsiyet rolü gelişiminde en fazla kabul görmüş olan kuram cinsiyet şema kuramıdır. Bu kurama göre çocuklar erkek ve kızlar arasındaki farkı anladıklarında cinsiyetlerine özgü davranış biçimlerini de kazanmaya başlarlar ve kendi cinsiyetlerine uygun olan erkek-kız rolleri ile karşılaştıklarında bununla ilgilenerek ona benzemeye çalışırlar ve kendi rollerini pekiştirmiş olurlar (Yıldız, 2019).

2.4 Toplumsal Cinsiyetin Türk Eğitim Sistemindeki Yeri

Türk eğitim sistemine bakıldığında okul öncesi eğitim kademesinde cinsiyet eşitsizliğine veya toplumsal cinsiyet algılarının güçlenmesine dair faaliyetlerin bulunup bulunmadığı konusunda fikir ayrımları bulunmaktadır. Eğitim sistemimiz içerisinde bulunan tüm kademedeki okullar ve yetişkin eğitimiyle oldukça kapsamlıdır. Sistem her ne kadar şekil olarak cinsiyet eşitliği politikalarıyla uyumlu bir görünüm içerisinde olsa da tüm kademelerde çeşitli eşitsizlikler göze çarpmaktadır.

Türkiye'de 2016-17 öğretim verilerine bakıldığında eğitim kademlerinde yukarı çıkıldıkça görev yapan kadın öğretmen oranının azaldığı, yönetim birimlerinde ise

tamamen eşit olmayan bir tablo çizildiği görülmektedir. 2018 yılında MEB bünyesinde merkez teşkilatında görev yapan yöneticilerin %38,75'inin; 81 İl Millî Eğitim Müdürünün %2,47'sinin; 815 İlçe Millî Eğitim Müdürünün sadece %0,98'inin kadın olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre ülkemizde öğretmenlik mesleğinin daha çok kadına atfedilirken, yöneticilik gibi üst kademe pozisyonlarda kadınların oldukça geri planda kaldıkları çıkarımının yapılması yanlış olmayacaktır. Bu gibi durumlardan ötürü insan yaşamındaki eğitim serüveninin ilk halkasını oluşturacak olan okul öncesi eğitim öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet ve eğitim sitemindeki yerine dair fikir ve algılarının, konuya ilişkin yaşanılan deneyim ve bilgi birikimlerinin artırılması gerekmektedir (Şahin ve ark., 2016).

Cumhuriyetin kuruluş dönemindeki dönüştürücü işlevini uzun zamandır yitirdiği uzmanlarca dile getirilen eğitim sistemimizde özellikle neoliberal dönemden bu yana daha açık bir şekilde sınıf sistemine yerleşildiği ve böylece ideolojik, kültürel ve sosyal yeniden üretim işlevini eksiksiz yerine getirdiği bildirilmektedir. Toplumsal cinsiyet kimliği ve cinsiyetleştirilmiş olan tutumların şekillendirilmesi hem karmaşık hem de sürekli değişim içerisinde olan bir süreç olduğu için okullardaki toplumsal cinsiyete ilişkin bakış açılarını diğer ekonomik, kültürel ve politik faktörlerden soyutlanmış bir şekilde değerlendirmemek gerekmektedir. Aynı zamanda eğitim sitemindeki toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin nasıl bir kültürel politika içerisinde işlendiğinin anlaşılabilmesi için Cumhuriyet döneminden itibaren gelişen dinamiklere de ayrı bir şekilde bakmak gerekmektedir. Eğitimde cinsiyet eşitliğinin sağlanabilmesi adına geliştirilen politikalar, küresel politikalarla paralel bir şekilde kızların okullaşma oranlarının yükseltilmesine ya da okulu bırakma oranlarının düşürülmesine ve de kadın okur-yazarlığının artırılmasına odaklanmış durumdadır.

Bu alandaki sivil toplum örgütleri ve UNICEF iş birliğinde gerçekleştirilen çalışmalar birtakım ilerlemeler kaydetmiştir ancak ülkemizde son dönemde eğitime giderek daha az kamusal kaynak ayırıldığı ve bu nedenle hallolmuş gibi görülen sorunların tekrar büyümeye başladığı görülmektedir. Aynı şekilde yanlış izlenen politikaların yoksulluğu derinleştirdiği ve kadınlaştırdığı da söylenebilmektedir. İçerisinde bulunduğumuz bu şartlar altında okullar sosyal sınıf sistemine tam manasıyla yerleştikçe yoksul kız çocuklarının eğitime, bilgiye ve dolayısıyla bir mesleğe ulaşma ihtimalleri giderek zorlaşmaktadır. Bununla birlikte henüz kız çocuklarına karşı toplumsal cinsiyet

ayrımcılığının önlenmesine yönelik politikaların gündeme gelmediği eğitim sistemimizde göze çarpmaktadır (Sayılan, 2012).

2.5 Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Gelişiminde Ebeveynlerin Rolü

Cinsiyet rollerine dair algıların çocuklarda oluşmasında anne ve baba faktörü oldukça önemlidir. Çocukların cinsiyete bağlı olan kimlikleri aslında ebeveynleri ile olan ilişkileri ile oluşmaktadır. Toplumsal cinsiyet rolleri ve bu bakış açısıyla edinilmiş olan tutum ve düşüncelerin ana kaynağı ailelerimizdir. İlk olarak anne ve babalarının evdeki rollerini gözlemleyerek toplumsal bakış açısı kazanan çocukların düşünce temelleri çekirdek ailenin içerisinde atılmaktadır. Bu sürecin ardından okul, akran grupları, öğretmenler ve medya ile algıların pekiştirilmesi gelmektedir.

Gelişmiş bakış açısına ve konu hakkında fikre sahip kişilerin bile örtülü bir şekilde çocuklarına çeşitli roller yükledikleri bilinmektedir. Hem kız hem de erkek çocukları ilk olarak anneleri ile özdeşim kurmaktadır. Bu etkileşimin ardından özdeşim kurulan ikinci birey babadır. Bu süreçte çocukların kendi cinsiyet rollerine uygun olarak gelişim göstermeleri beklenerek böyle olması için de ekstra bir teşvik aile tarafından gelmektedir. Toplumsal cinsiyet rollerinin edinilmesi esnasında erkek çocuklar kız çocuklarına kıyasla daha hızlı bir içselleştirme sürecine girerler. Bunun nedeni kız çocuklarının kadınların değişen statü ve rollerine bağlı bir şekilde anneleri ile olduğu kadar babaları ile de özdeşim kurmaları ve bu nedenle kendi rollerini pekiştirmede bir nebze de olsa sorun yaşamaları ile ilgilidir (Akgül Gök, 2013).

Aile içerisindeki cinsiyete dayalı şekilde kurulmuş olan iş bölümü ve bireylerin hiyerarşik konumları, aile içerisindeki her türlü kaynağın adaletsiz bir şekilde dağıtıldığı üzerine olan fikri kuvvetlendirmektedir. Bu tür eşitsizliklerin meydana gelmesinde ve tanımlanabiliyor olmasında toplumsal cinsiyet mekanizmasının payı büyüktür. Toplumsal cinsiyet bakış açısıyla yapılan bir yaklaşımda erkek ve kadın olmanın çok katmanlı anlamları olduğu ve bu anlamların nasıl oluştuğu incelendiğinde kadın ve erkek cinsiyet rollerinin hem ev içerisinde hem de ev ötesinde her türlü eylemde sabit olduğuna dikkat çekilmektedir.

Ev içerisinde kurulan akrabalık ilişkileri, cinsiyete dayalı yapılan iş bölümü ve patriyarkal ilişkiler çocukların etraflarını algılamaya başlamalarından itibaren kendilerine bir rol seçmelerine yardımcı olmakta ve aynı mantıkla sosyal ilişkilerinde de kendilerine benzer görevler üstlenmektedirler. Örneğin ev işlerini sürekli annenin üstlendiği ve babanın genelde evde olmadığı bir aile düzeninde, kız çocuklarının ev işlerinde daimî olarak annelerine yardımcı olmaları, erkek çocuklarının dışarıda oyun oynarken daha fazla vakit geçirmeleri normal karşılanır. Bunun akabinde okul hayatına geçildiğinde erkek ve kız çocuklarının farklı sosyal kulüplere daha fazla üye olma eğiliminde oldukları gözlenmektedir. Örneğin erkek çocukları daha fazla spor kulübünde yer almak isterken, kızlar sağlık ve beslenme gibi kulüplerde daha fazla yer almaktadır (Dedeoğlu, 2000).

Kız çocuklarının cinsiyet rolleri gelişiminde annelerin babalara göre daha fazla hem destek hem de kontrol faktörü oldukları belirlenmiştir ancak genel anlamda kız çocukları üzerinde ebeveyn davranışlarının erkek çocuklarına göre daha az etki ettikleri tespit edilmiştir. Literatürde yapılan çeşitli araştırmalarda eğitim ve gelir seviyesine bakılmaksızın babaların çocuklarını roller kazanmaları hakkında daha fazla yönlendirdikleri gözlendiği bildirilmiştir. Kız çocukları ile oyun oynanırken ebeveynlerin daha esnek davranması ancak erkek çocukları ile oyun oynama esnasında daha eril oyuncakların seçilmesi konusunda ailelerin daha kararlı ve baskıcı davranmaları erkek çocuklarının toplumsal cinsiyet konusunda ailelerinden daha fazla etkilenmelerini açıklamaktadır.

Anneler ile erkek evlatları arasında toplumsal cinsiyet rolleri açısından bir benzerlik olmasına karşın, kız çocukları ile babaları arasında toplumsal cinsiyet rollerine dair farklı fikirlerin ağır bastığı yine çalışmalarca tespit edilmiştir ayrıca ailede herhangi bir boşanma durumunun olup olmaması da çocukların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açılarını etkilemektedir. Bekar annelerin çocuklarının bu kalıp yargılara daha az sahip oldukları gözlenmiştir. Annelerin androjen kimliklerinin, çocuklardaki cinsiyet rol algısını etkilediği ve genel anlamda bakıldığında toplumsal cinsiyete yönelik bazı davranışların kazandırılasında babaların özendirme yöntemine başvurdukları görülmüştür.

Ailede kardeşin olup olmaması da cinsiyet rolleri açısından oldukça mühimdir. Kardeş sahibi olmayan çocukların, kendisiyle aynı cinsiyette kardeşi olan çocuklara kıyasla cinsiyet kalıp yargılarına daha az sahip oldukları ve buna göre hareket ettikleri

bilinmektedir. Karşı cinsten kardeşleri olan çocukların ise kardeşi olmayanlara kıyasla daha az kalıp yargılı oldukları belirlenmiştir. Çünkü yaşları birbirine yakın olan karşı cinsten iki kardeş oyun paylaşımları esnasında dahi daha çeşitli aktiviteleri kalıp yargılar olmadan daha özgür deneyimleyebilmişlerdir. Aradaki yaş farklı da aile içi dinamiklerde toplumsal cinsiyet rollerini etkileyen bir diğer faktördür. Büyük kardeşler küçükler üzerinde genellikle katı kalıp yargılar geliştirmektedirler (Yağan Güder ve Güler Yıldız, 2016)

2.6 Toplumsal Cinsiyet ve Öğretmenler

Öğretmenler sınıflardaki otoritelerdir ve öğrenciler için nihai rol modellerdir. Öğretmen söylemleri, bakış açıları, tutum ve davranışları öğrenciler üzerinde oldukça etkileyici olduğu için yaşamlarını doğrudan etkileyebilmektedir. Günün büyük bir bölümünü okulda geçiren çocuklar için öğretmenleri ikinci ebeveynleri rolündedir. Bu nedenle toplumsal yapının değişmez ve yadsınamaz gerçeği olan toplumsal cinsiyet kavramı üzerinde öğretmenlerin payı büyüktür. Okul öncesi dönemdeki çocukların artık 3-4 yaşlarından itibaren okula başlamaktadırlar. Okula başlamaları ile de öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet rollerine olan bakış açıları ile ve öğrencilere bu konuda verdikleri mesajlar ile karşı karşıya gelirler. Bu mesajlar öğretmenlerin çeşitli etkinlikler sırasında kız ve erkek öğrencileriyle olan etkileşimlerine veya onları teşvik etme biçimleri şeklinde olabilmektedir.

Ülkemizde genellikle öğretmenlerin cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ebeveynlerle ve toplumla örtüşmekte, bu nedenle de kalıp yargılar kuvvetlenmektedir. Öğretmenlerin toplumsal cinsiyet rollerinin edinilmesine yönelik bazı sorumlulukları bulunur. Bunlardan ilki okullarda genellikle oturma düzenlerinin cinsiyet temel alınarak oluşturulmasıdır. Buna göre bir düzenleme yapan öğretmenler çocukların erkek ve kızların farklı olduklarına ve farklı muamele görmelerine olan inançlarını kuvvetlendirirler.

Öğretmenlerin öğrencilerle olan sosyalleşme biçimleri de oldukça önemlidir. Kız öğrencilerle daha yumuşak, erkek öğrencilerle daha sert kurulan iletişim, kız öğrencilerin daha temiz, sessiz, sakin olmaları, erkek öğrencilerin ise daha aktif ve bağımsız olmaları yönünde verilen telkinler çocuk üzerinde rol farklılıklarına vurgu yapar. Erkeklerin sınıf içerisinde daha aktif ve bağımsız tavır sergilemelerine göz yumarken aynı davranışları

sergileyen kızlar için aynı müsamaha gösterilmemektedir. Burada öğretmenin bilinçaltında yatan bir erkek çocuğu nihayetinde yargısı bulunmaktadır ve bunu öğrencilerine hissettirirler.

Son olarak bazı öğretmenler sınıf etkinliklerinde grev dağılımı yaparken, daha aktif, daha fazla eylem gerektiren konularda erkek öğrencileri seçerken, kızlar için daha durağan görevler belirlemektedirler. Erkeklerin verilen görevleri daha hızlı ve verimli yerine getirecekleri, derse katılım sürecinde daha eksiksiz olacakları düşüncesi genel olarak öğretmenlerde var olan bir kanıdır. Tüm bu sayılanlarla birlikte öğretmenlerin toplumsal cinsiyet rollerinin daha da kalıplaşmasına neden oldukları açıktır (Torun, 2002; Baba, 2007; Onurluer, 2020).

Öğretmenlerin cinsiyet rollerine ilişkin toplumsal yargılara karşı koyabilme inisiyatifleri her zaman bulunmaktadır. Toplumsal cinsiyet ve bu konuda öğretmenlerin üstlendikleri rollere dair yapılan araştırmalarda iki önemli nokta dikkat çekmiştir. Bunlardan ilki öğretmenlerin çocukların toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını benimsemesine ve cinsiyet eşitsizliğini benimseyerek buna göre davranmalarına yönelik pasif bir rol oynamaları, ikincisi ise öğretmenlerin öğrencilerini toplumsal baskılardan kurtararak özgürleşmelerine yardım ettikleri üzerinedir.

Çocuklar cinsiyet rollerine dair kalıp yargıları her ne kadar okul çağına gelene kadar evde edinseler de öğretmenlerin okul ortamında temeli atılan düşüncelerin kalıplaşmasına değil, sınıf içerisinde tamamen nötr bir ortam yaratarak bu düşüncelerin hafifletilmesine yardımcı olmaları gerekmektedir. Çocukların kendi cinsiyet seçimlerini yapabilecekleri özgür bir ortamın sağlanması için yansız bir tavır takınılmalıdır. Her ne koşulda olursa olsun öğretmenlerin öğrenilmiş kalıp yargılarla mücadele edecek bilince sahip olmaları ve öğrencilere eşit yurttaş oldukları fikrini aşılamaları gerekmektedir. Öğretmenlerin bu şekilde kalıp yargılara ve toplumsal baskılara meydan okuması çocukların ruh dünyalarının daha az etkilenmesini sağladığı literatürde belirtilmektedir.

Yani öğretmenler bu anlamda pasif değil daha aktif bir rol üstlenerek toplumsal cinsiyet algısına karşı mücadele içinde olmalıdırlar. Bu düşüncenin sağlanabilmesi ancak öğretmenlerin eğitim hayatlarında cinsiyet eşitliğine ve buna ilişkin konulara dair eğitim almalarıyla mümkün olacaktır. Nihayetinde hiç kimse inanmadığı bir konu üzerinde etkin bir tavır sergileyemez. Bu nedenle gerek lisans gerekse mesleki eğitimlerle cinsiyet rolleri kavramı üzerindeki bilgi birikimi artırılmalıdır (Onurluer, 2020).

Okullardaki öğretmen eğitimi ve toplumsal cinsiyet üzerinde bilinçli bir bakış açısının yakalanabilmesi için tek bir fikir veya görüş üzerinde durulmaması gerekir. Öncelikli olarak ülkelerdeki toplumsal cinsiyete dair görüşler ve eğitimde yer verilen önceliklerin irdelenmesi gerekmektedir. Öğretmenlerin konu hakkında eğitilmeleri toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin giderilmesi yönünde güçlü bir adım olacaktır. Bizim toplumumuzda da baskın olan ataerkilliğin değişebilmesi ve toplum bilincinin artırılabilmesi her bireyin ayrı ayrı eğitilmesinden geçmektedir. Çağdaş toplumlarda meydana gelen sorunlarla başa çıkma biçimi her zaman eğitimdir ve eğitim olarak kalacaktır.

2.7 Toplumsal Cinsiyet Rolleri ve Kalıp Yargılar

Dünyadaki her toplumda iki cinsi birbirinden ayıran, toplumsal rollerin meydana gelmesine sebep olan, bireyleri bu çerçevede yönlendirip şekillendirebilen ve denetleyen sosyo-kültürel olgular vardır. Kadın ve erkeğin ayrı ayrı nasıl olması, davranması ve hangi sorumlulukları üstlenmesi gerektiğini belirten bu olgular için rol teriminin kullanılması doğru olacaktır. Toplumsal cinsiyet rolleri terimi de cinsiyetler üzerindeki kalıp yargıların veya toplumun belirlemiş olduğu cinsiyet farklılıklarının yansıtılabilmesi amacıyla kullanılmaktadır.

Çocuklar ilk etapta içerisinde bulundukları toplum tarafından kız veya erkek olarak nitelendirilirken, zamanla etiketlendikleri cinsiyetlerinin kültürel anlamlarını öğrenmeye ve kendi üzerlerinde oturtmaya başlarlar. Toplumsal cinsiyet rolleri aslında kültürün cinsiyete atadığı anlamlardır. Bu nedenle çocuklar sosyalleşme süreçlerinde bazı nesneleri, etkinlikleri, oyunları, meslekleri ve kişilik özelliklerinin dahi sanki cinsiyetleri varmış gibi algılarlar. Cinsiyet rolleri kadınsı veya erkeksi olarak görülen davranış, tutum, değer, düşünme biçimi, konuşma, oturma veya yürüme, giyinme, dış görünüş gibi pek çok olguyu kapsamaktadır. Çocuklarda belirli bir yaştan sonra kendi kimliklerinin erkek veya dişi olduğunu öğrenirler. Bu iki cinsiyetin gerektirdiği davranışları geliştirerek buna uygun davranmaya çalışırlar. Cinsiyet tiplemesi olarak belirtilen aktiviteler ile cinsiyete dair şeylerin adlandırılması aslında doğumdan hemen sonra isim verilmesi ve çocuğun odasının cinsiyete göre düzenlenmesi ile başlamaktadır (Akın, 2007; Bayramoğlu, 2015). Çocukların yakın oldukları kültürel ortam ve çevreleri, onların toplumsal uyumu en hızlı şekilde yakalamalarını ve toplumsal cinsiyet normlarına uygun davranmalarını bekler ve bu beklenti ile de çoğunlukla çocukları yönlendirirler. Ebeveyn beklentileri cinsiyet

rollerini etkiler. Bir ailede kız ve erkek çocuklarına farklı davranılması çoğunlukla farkında olunmadan yapılan bir eylemdir ve bu eylemler zamanla toplumsal cinsiyet rollerine dönüşmüştür. Çocuklar, ebeveynlerinin uygun gördükleri cinsiyet davranışlarında bulunduklarında takdir edilir, aksi bir durumda ise genellikle baskılanırlar.

Aile ve toplum tarafından doğar doğmaz yetiştirilmeye başlanan çocuk üzerinde toplumsal cinsiyet rollerinin etkisi başlar. Doğacak olan bebeğin cinsiyeti belli olur olmaz alınacak her şey veya yapılacaklar buna göre planlanmaktadır. Seçilen renklere bile günümüzde bir cinsiyet atanmıştır. Toplum tarafından kadınlara atfedilmiş olan özellikler genellikle sıcaklık, duyarlılık, kibarlık, hassaslık, fedakâr olma, duygusallık, cesur ve ilgili gibi sıfatlarken, erkekler için de güçlü, dayanıklı, cesur, girişken, atak, kavgacı, dışa dönük, ağlamayan, sert ve sinirli gibi sıfatlardır. Bu özelliklere uygun bir şekilde anne ve babalar kendi kültür ve değer yargılarına uygun olarak kız çocuklarını uslu, kibar, ev işlerinde annesine yardımcı olan, evcilik oynayan ve yumuşak bir şekilde yetiştirirlerken, onları "cici, tatlı, güzel kızım" gibi sözlerle severler. Erkek çocuklarını ise "benim aslan oğlum, paşam" gibi sözcüklerle severken, babası ile daha fazla vakit geçiren, ev işlerine yardım etmeyen ve etmesi gerektiği üzerinde durulmayan, erkeklere atfedilmiş sporlara ilgi duyup, arabalarla oynayan, hırçın bir şekilde yetiştirirler.

Kadınlar sinirlenmez ve erkekler ağlamaz gibi söz öbeklerinin kullanımı çocuklar üzerinde ağlamanın feminen, sinirlenmenin ise maskülen bir tavır olduğu izlenimini bırakır. Bu kalıp yargılar çocuklarda çok erken yaşlarda gelişmeye başlar ve onların asıl kimliklerini etkilemektedir. Bir çocuk 2-3 yaşlarına geldiğinde kendi cinsiyetinin farkına varır ve etrafındaki cinsiyetleri de ayırt edebilir. Kalıp yargıların da ortaya çıkmaya başladığı bu dönemden itibaren toplumun konu üzerindeki baskısı ve eylemleri artarak devam eder.

Okul öncesi dönem olan 5-6 yaşlarına gelindiğinde ise kalıp yargılar çok katılaşmış hâlde olur. Bu dönemde çocukların cinsiyet hakkındaki kalıp yargıları evdeki roller, meslekler, nitelikler, fiziksel görünüş ve davranış biçimlerini kapsar. Bu nedenle bu çağlardaki çocuklar kendilerine biçilen cinsiyet tiplemesini anlamlandırmaya ve kendi cinsiyet algılarında toplumu ve en yakınındaki kişilerin tutumlarını referans olarak almaya başlarlar. Bu süreçte bilinçli veya bilinçsiz olarak elbette eğitim hayatının da etkisi bulunmaktadır (Güney, 2012; Bayramoğlu, 2015).

2.8 Okul Öncesi Dönem ve Temel Özellikler

Çocuklar gelişimlerini 0-6,6-12 ve 12-18 şeklinde üç evrede tamamlamaktadırlar. Bu evreler arasından da öğrenmenin en hızlı ve kuvvetli gerçekleştiği evre 0-6 yaş aralığı olarak belirlenmiştir. Çocukların bu dönemde oldukça hızlı olan öğrenme hızları hem ahlaki hem de sosyal duyarlılığın azaldığı 6-12 yaş evresine girilmesiyle bu evre başında azalmaya başlamaktadır. Bu evrede çocuk daha çok iyi ve kötünün ayrımına varmaya başlamakta, toplumsal anlamda yeni doğmuş bir bebek olarak hayatına devam etmektedir. 0-6 yaş döneminde yalnızca kişisel olan davranışları sorgulayan çocukların 6-12 yaş aralığına geçtiklerinde çevreyi ve daha karmaşık olan sosyal olayları sorgulamaya çalıştıkları görülmektedir. Birinci evre olan 0-6 yaş aralığında ilk üç yaşta yürüme, konuşma, sütten kesilme, tuvalet eğitimini edinme gibi temel faaliyetlerin gerçekleştiği görülür. Doğal gelişim şeklinde adlandırılan bu fiziksel değişimler çocukların kendi bağımsızlıklarını kazanmaya başlamalarıyla birlikte doğa ve çevreleriyle daha fazla haşır neşir olurlar. Çocuğun özgürleşme süreci her ne kadar doğumdan itibaren başlamış olsa da etrafını ve dünyayı ele geçirme isteği üç yaştan itibaren tavan yapar. Çocukları doğdukları zamandan itibaren çevreyi tanıma ve bilme arzusu içinde oldukları için faaliyete geçen ilk organların ve en hızlı gelişim gösteren organların duyu organları olduğu söylenebilmektedir. Çocukların büyümesiyle hem fiziksel değişimler hem de karakterin değişimi gerçekleşmektedir. Bu nedenle karakter özelliklerinin temelinde doğa unsurlarının olduğunun söylenmesi mümkündür. Bu yüzden üç yaş öncesi dönemdeki çocukların karakter gelişimlerinde direkt dış unsurların etki edemeyeceği bilinmelidir. Bu dönemde zaten dışsal bir faktör olan okul çocuğun hayatında bulunmamaktadır. 3-6 yaş arasındaki diğer evrede ise çocukta meydana gelmiş olan herhangi bir karakter bozukluğunun düzeltilebileceği düşünülmektedir. Bu dönemdeki bir çocuğun karakterinin gelişmesine yapıcı faaliyetlerle yardımcı olunabileceği bilinmektedir. Bu evrede 0-3 yaş evresinden farklı bir şekilde çocukların karakterlerine ilişkin dış etkiler müdahalelerde bulunabilmektedir. Bu bağlamda 3-6 yaş arası dönemde bireyin gelişim temellerinin hazırlandığı ve oldukça kritik olduğu çıkarımı yapılabilmektedir.

3-6 yaş arasındaki gelişimde çocukların mutlaka desteklenmeleri gerekmektedir. Karakterin şekillenmesi bu dönemde çocukların kendi çabalarını hem fizikken hem de zihnen kullanmaları yoluyla gerçekleşmektedir. Bu hâlde çocuğun karakterinin sağlıklı

bir gelişim göstermesi için içerisindeki gerçekliğin doğru organize edilmesi gerekmektedir. Bu dönemdeki çocukların karakterlerinin özünde olağanüstü yeteneklerle donatılı olduğu unutulmamalı ve ortaya çıkarılması için uygun zeminin hazırlanması gerekmektedir (Durakoğlu, 2011).

Desteklenme olanağı bulunmayan yetiler zamanla kaybolurlar ve çocukların çevrelerine duydukları merak incelendiğinde sosyal ilişki başlatmaya yönelik pek çok eylemde bulundukları gözlenebilmektedir. Sosyal olarak ilişki başlatma yeteneğinin kaybolmaması adına tüm gelişim alanlarında okul öncesi dönemde çocuklara eğitim ortamlarında destekleyici deneyim olanaklarının sunulması oldukça önemlidir. Erken çocukluk döneminde kazanılan deneyimler çocukların dil, matematik ve problem çözebilme gibi kişisel becerilerine temel oluşturmaktadır. Ayrıca bu dönemde akranlarıyla kurabildikleri sağlıklı sosyal ilişkiler onların kendine olan güvenlerinin, sosyal ve duygusal becerilerinin gelişmesine de yardımcı olmaktadır. Dolayısı ile okul öncesi dönemde nitelikli ve kaliteli deneyimlerin elde edilmesi çocukların ilerleyen yaşlarında akademik başarılarının yüksek olmasına ve okula daha kolay uyum sağlamalarına yardımcı olacaktır (Karaoğlu ve Ünüvar, 2017).

2.9 Okul Öncesi Dönemde Cinsel Kimlik ve Gelişim

Cinsiyet kavramı kişinin biyolojik olarak sahip olduğu, kendi iç dünyasından bağımsız bir şekilde biyolojik olarak atanan genetik özelliklerdir. Cinsel kimlik ise kişinin kendisini kadın veya erkek biçiminde algılamasıdır. Toplumsa oransal olarak çoğu kişide cinsel kimlikle biyolojik kimlik özelliklerinin uyuştuğu gözlenmektedir.

Öğrenme insanda okul öncesi dönemde başlamaktadır. Bir çocuk zamanla kız veya erkek olmanın ayrı ayrı ne anlama geldiği açısından farkındalıklar yaşamaya ve bilgi edinmeye başlamaktadır. Bir çocuğun dünyaya kız veya erkek olarak gelmesi cinsel bir kimlik kazanmasında her ne kadar ön koşul olsa da yeterli değildir. Çocukların yapılarında doğal olarak cinsel birtakım donanımlar vardır ancak çocuklar kendi cinsel eğilimlerinin desteklendiği oranda kız ve erkek kimliklerine net bir şekilde uyumlanabileceklerdir.

Çocukların gelişme döneminde pozitif bir benlik geliştirebilmeleri ve cinsiyetleriyle barışık büyüyebilmelerinde ebeveynlerinin ve yakın çevredeki yetişkinlerin rolleri büyüktür. Bu yetişkinlerden en önemlilerini anne, baba ve anaokulu öğretmenleri olarak sıralayabilmekteyiz. Çocuk dünyaya geldiğinden itibaren ilk aylardan başlanarak

ebeveynler çocukların cinsiyetlerine uygun davranmaya son derece dikkat ederler. Kız çocukları son derece süslü kıyafetlerle giydirilip, saçları dikkat çekici şekillerde toplanırken, erkek çocuklar da görselliğe fazla önem verilmez ve daha fazla fiziksel aktivitelerde bulunmasına özen gösterilir. Özellikle babalar kız çocuklarına hassas davranırlarken erkek çocukları ağladığında dahi erkekler ağlamaz şeklinde kalıp yargılar kullanılarak susturulmaya çalışılır. Kız çocuklarından nazik olmaları ve düzgün konuşmaları beklenirken, erkek çocuklarına eylemlerinde pek fazla müdahale edilmemektedir.

Çocukların cinsel kimlik gelişimlerinde en önemli etken aslında özdeşim konusudur. Bir başka ifadeyle çocuklar erkek veya kız gibi davranmaya anne ve babalarını taklit ederek başlarlar. Çünkü çocuk anne ve babasına benzemek ister ve onların her durumunu benimsemeye başlar. Cinsel kimlik henüz 3 yaşına gelmeden önce oluşur ve bir yaşlarına doğru çocuklar arasında davranış ve görünüşten kaynaklanır şekilde cinsiyet ayrımı yapılabilir. Kız ve erkek çocuklar iki yaşlarına geldikleri takdirde sadece fiziksel görünüşlerinden değil aynı zamanda davranışlarında yaptıkları tercihlerden ve konuşma biçimlerinden kendi cinsiyetlerinin özelliklerini göstermeye başlarlar. Üç yaşlarına doğru ise çocuklarda akranları ile oynama ve özellikle hemcinslerine daha fazla yakınlık duyma eğilimi gösterirler. Bu dönemde çocuklar kız veya erkek olmaları ile övünürler. Yani bireyde cinsiyet köklenmeye değişmez şekilde oturmaya başlar. Yeni doğan döneminden okul çağına gelinceye kadarki süreçte cinsel kimliğin gelişim aşaması aşağıdaki gibidir;

- 0-12 ay; 7. ayda kadın ve erkek sesi ayırt edilebilir,
- 9. ayda kadın ve erkek resimleri arasındaki ayrım yapılabilir,
- 1 yaşında kadın ve erkek görüntüleri ile sesleri eşleştirilebilir.
- 1-2 yaş; erkek çocuklar daha saldırgan davranışlar gösterirler,
- Kendi cinslerine özgü olan oyuncakları tercih ederler.
- 2-3 yaş; 26. ayda yetişkin rolleri, fiziksel görünüşleri ve kişilik özellikleri ile ilgili cinsiyet farklılıklarını idrak etmeye başlarlar,
- 30. ayda her iki cins arasında kategorilendirme yapabilirler,
- 36. ayda bir bireyin kadın mı erkek mi olduğunu ayırt edebilirler.
- 3-6 yaş; oyun ve oyuncak tercihleri iyice birbirinden ayrılmıştır,
- 3 yaşında cinsiyet sabitliği anlaşılır,

- Okula başlamadan önceki son dönemde cinsiyete ilişkin inanış ve davranışlarda katılık artar,
- Etkinlikler, meslekler ve sorumluluklara ilişkin kalıp yargılar kuvvetlenir (Bayhan ve Artan, 2004; Özdemir, 2006).

2.10 Literatür Araştırması

Günümüzde her ne kadar erkekler ve kadınlar arasındaki cinsiyet farklılıklarının yalnızca biyolojik farklılıklardan kaynaklandığı bilinse de toplumsal cinsiyet algıları hâlâ toplum görüşlerini etkilemekte ve özellikle okul öncesi çağdaki çocukların bilinçleri çok sık görüştükleri, eğitim aldıkları yetişkinlerin bu konu üzerindeki görüşlerine göre şekillendiği gözlenmektedir. Bu nedenle okul öncesi dönem çocuklarının konuya ilişkin tutumlarını inceleyen pek çok çalışma yapılmıştır.

Karabekmez ve ark. (2018), okul öncesi dönem çocuklarının mesleklere ilişkin toplumsal cinsiyet algısını araştırdıkları çalışmalarında 2016-2017 öğretim yılı, İzmir Buca'da öğrenim gören 48-60 aylık toplam 30 çocuk ile görüşme formu ve resim çizme etkinliklerini gerçekleştirmişlerdir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmada anne mesleğini babanın yapabilme durumu, baba mesleğini annenin yapabilme durumu, sadece kadınların yapabileceği düşünülen meslekler, sadece erkeklerin yapabileceği düşünülen meslekler hem erkek hem kadınların yapabileceği düşünülen meslekler ile meslek çizimleri yaptırılmıştır. Çalışmanın sonucunda anne mesleğini babanın yapamayacağına; baba mesleğini annenin yapabileceğine, sadece kadınlar tarafından yapılabilecek mesleklerin terzilik ve ev hanımlığı olduğuna; sadece erkeklerin yapabileceği mesleklerin şoförlük ve pilotluk olduğuna hem kadın hem erkeklerin yapabileceği mesleklerin doktorluk ve aşçılık olduğuna ve son olarak çocukların çizimlerinde çoğunlukla, kızların meslek çizimlerini kadın olarak, erkeklerin ise erkek olarak resmettikleri gözlenmiştir.

Güder (2014), okul öncesi dönem çocuklarının toplumsal cinsiyet algılarının betimlenmesini amaçladığı tezinde, 8 okul öncesi dönem çocuk ve bu çocukların anneleri ile çalışmıştır. Bu çocuklardan her biri aynı anasınıfına devam etseler de farklı sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerden geldikleri için her çocuğun ayrı bir durumu ve görüşü temsil ettiği bilinmektedir. Çalışmada nitel yaklaşım benimsenmiş ve gömülü çoklu durum çalışması deseni kullanılmıştır. Çalışmada verilerin toplanabilmesi için çocuklarla

gözlem ve etkinlik uygulamaları yapılmış, annelerle de görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çocukların toplumsal cinsiyete yönelik algıları belirlenmeye çalışılırken herhangi bir müdahalenin olmamasına özen gösterilmiştir. Toplanan verilerin sonucunda çocukların, oyun, oyuncak, renk seçimi, kıyafet gibi tercihlerinde toplumsal cinsiyetin etkisinin olduğu belirlenmiş ve özellikle de oyuncak tercihlerinde bir kardeşe sahip olup olmamalarının bakış açılarını önemli düzeyde etkilediğine ulaşılmıştır. Annelerin ise kız çocuklarına karşı daha fazla beklenti içerisinde oldukları, çocukların toplumsal cinsiyetlerine uygun olarak seçimler yapmalarını destekledikleri ve kadın-erkek ilişkilerinde kalıp yargısal görüşlerinin olduğu belirlenmiştir.

Başka bir çalışmada okul öncesi dönemdeki 3-6 yaş arası çocukların oyuncak tercihleri ve cinsiyet kalıp yargıları ile ebeveynlerinin toplumsal cinsiyet yargıları arasındaki ilişkinin incelenmesi adına 50 özel, 50 devlet kurumunda okul öncesi eğitim gören çocuk üzerinde nicel yöntemlerden birisi olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmaya toplam 100 çocuğun anne ve babaları da katılmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu, cinsiyet kalıp yargı ölçeği ve toplumsal cinsiyet algısı ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizi ise istatistik programı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada anne ve babaların toplumsal cinsiyet algılarının çocukların kalıp yargıları üzerinde son derece etkili olduğu ancak çocukların yatıkları oyuncak seçimlerinde etkili olmadığı görülmüştür. Bir başka değişkene göre 3-6 yaş aralığındaki çocukların kız veya erkek olmalarının çocukların kadın kalıp yargısallık durumuna etki ettiği görülmüştür. Bu bağlamda kız çocuklarının kadın cinsiyet kalıp yargısallık durumu yüksek, erkek çocuklarının ise kalıp yargısallık durumlarının kızlardan daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Ancak 3-6 yaş grubu arasındaki çocukların cinsiyet kalıp yargısallık durumlarının yaş veya okudukları kuruma bağlı olarak bir farklılık göstermediği görülmüştür (Menekşe, 2019).

3. YÖNTEM

Bu bölümde sırasıyla araştırmanın modeli, evren ve örneklemi, veriler ve toplanması ile verilerin analizi bölümleri detaylı biçimde açıklanmıştır.

3.1 Araştırma Modeli

Araştırma kapsamında nicel araştırma türlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte veya günümüzde devam eden durumu var olduğu biçimiyle belirlemeyi hedefleyen araştırma modeli olarak tanımlanmaktadır (Karasar, 2021). Bu araştırmada da araştırmaya konu olan okul öncesi eğitimi öğretmenleri ile ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algısı kavramını nasıl algıladıkları belirlenmeye çalışıldığından ve bu iki farklı grubun algılarının karşılaştırılmasını yapıldığından tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir.

3.2 Evren ve Örneklem

Bu çalışmada araştırmanın çalışma evrenini 2021-2022 eğitim-öğretim yılı İstanbul İli Üsküdar İlçesinde yer alan Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan okul öncesi öğretmenleri ve bu kurumlarda yer alan çocukların ebeveynleridir. Araştırmanın örneklemini ise yukarıda tanımlanan evrenden seçilen 78 okul öncesi öğretmeni ve 330 çocuğun ebeveynleridir. Örneklem seçiminde seçkisiz örnekleme yöntemlerinden küme örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Küme örnekleme, evren birimleri yerine kendi içerisinde özelikler açısından benzerlik gösteren grupların rastgele seçimine dayanan bir örnekleme yöntemidir (Fraenkel, Wallen, ve Hyun, 2012). Bu kapsamda öncelikle seçkisiz olarak okullar belirlenmiş ve bu okullardaki okul öncesi öğretmenlere ulaşılmıştır. Ardından öğretmenlerin sınıflarında bulunan çocukların ebeveynlerine ulaşılmıştır. Örneklem içerisinde yer alan okul öncesi öğretmenlerin demografik özellikleri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Okul Öncesi Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine İlişkin Dağılım

Değişken	Kategori	Frekans (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	77	98,72
	Erkek	1	1,28
Yaş	21-30 yaş	10	12,82

	31-40 yaş	44	56,41
	41 yaş ve üstü	24	30,77
Kıdem	1-10 yıl	26	33,33
	11-20 yıl	43	55,13
	21-30 yıl	9	11,54
Eğitim Düzeyi	Ön lisans	1	1,28
	Lisans	68	87,18
	Yüksek Lisans	9	11,54
	Doktora	0	0,00
Toplumsal Cinsiyete Yönelik Ders Alma	Evet	11	14,10
	Hayır	67	85,90
Toplumsal Cinsiyete Yönelik Eğitim Alma	Evet	0	0,00
	Hayır	78	100,00

Tablo 1'e göre örneklemdeki öğretmenlerin yalnızca 1 tanesi erkektir. Bu durum okul öncesi öğretmenlerin demografik dağılımına göre beklenen bir durumdur. Öğretmenlerin yaş ortalaması 37,91 (Standart sapma = 6,70)'dir. Yaş düzeyine göre incelendiğinde öğretmenlerin yarıdan fazlası (%56,41) 31-40 yaş aralığında iken 21-30 yaş aralığında olanlar %12,82, 41 yaş ve üzerinde olanlar ise %11,54'tür. Öğretmenlerin kıdemine göre yapılan incelemede 1-10 yıl arasında olanlar %33,33, 11-20 yıl arasında olanlar 55,13 ve 21-30 yıl arasında olanlar ise %11,54'tür. Eğitim düzeyi açısından öğretmenlerin çoğunluğu (%87,18) lisans mezunuzdur. Örneklemde yalnıza 1 ön lisans, 9 yüksek lisans mezunu varken hiç doktora mezunu yoktur. Öğretmenlerin oldukça az bir kısmı (%14,10) toplumsal cinsiyete yönelik ders almamıştır. Buna ek olarak örneklemde toplumsal cinsiyete yönelik eğitim olan hiç öğretmen bulunmamaktır.

Örneklem içerisinde yer alan çocukların ebeveynlerin demografik özellikleri Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Ebeveynlerin Demografik Özelliklerine İlişkin Dağılım

Değişken	Kategori	Frekans (n)	Yüzde (%)
Çocuk Sayısı	1 çocuk	94	28,48
	2 çocuk	159	48,18
	3 çocuk ve üzeri	77	23,33
Anne Yaş	21-30 yaş	36	10,91
	31-40 yaş	218	66,06
	41-50 yaş	71	21,52
	51 yaş ve üstü	5	1,52
Baba Yaş	21-30 yaş	6	1,82
	31-40 yaş	174	52,73
	41-50 yaş	123	37,27
	51 yaş ve üstü	27	8,18
Anne-Baba Sağ	Evet	330	100,00

	Hayır	0	0,00
Aile Birliktelik	Evet	321	97,27
	Hayır	9	2,73
Anne Öz Olma Durumu	Öz	329	99,70
	Üvey	1	0,30
Baba Öz Olma Durumu	Öz	330	100,00
	Üvey	0	0,00
Anne Eğitim Düzeyi	İlkokul	30	9,09
	Ortaokul	28	8,48
	Lise	110	33,33
	Ön lisans	30	9,09
	Lisans	115	34,85
	Yüksek Lisans	14	4,24
	Doktora	3	0,91
Baba Eğitim Düzeyi	İlkokul	33	10,00
	Ortaokul	28	8,48
	Lise	120	36,36
	Ön lisans	10	3,03
	Lisans	123	37,27
	Yüksek Lisans	10	3,03
	Doktora	6	1,82
Anne Meslek	İşçi, Tekniker, Teknisyen	11	3,33
	Memur	63	19,09
	Esnaf, Serbest Meslek ve Zanaatkar	25	7,58
	Diğer	35	10,61
	Emekli	2	0,61
	Ev Hanımı	194	58,79
Baba Meslek	İşçi, Tekniker, Teknisyen	44	13,33
	Memur	48	14,55
	Esnaf, Serbest Meslek ve Zanaatkar	117	35,45
	Diğer	116	35,15
	Emekli	5	1,52
Anne Çalışma Durumu	Çalışıyor	99	30,00
	Çalışmıyor	231	70,00
Baba Çalışma Durumu	Çalışıyor	319	96,67
	Çalışmıyor	11	3,33
Aile Yapı	Çekirdek Aile	295	89,39
	Geniş Aile	35	10,61

Tablo 2 incelendiğinden ebeveynlerin yarıya yakının (%48,18) 2 çocuk sahibi olduğu görülmüştür. Anne yaş ortalaması 36,72 (Standart sapma = 5,72), baba yaş ortalaması 40,60 (Standart sapma = 6,76)'dir. Yaş düzeylerine göre ise hem annelerin hem babaların yarıdan fazlası 31-40 yaş düzeyi aralığındadır. Çocukların ebeveynlerinin hepsi sağ ve sadece 9 tanesinin anne-babası ayrıdır. Annelerden yalnızca bir tanesi üvey iken babaların hepsi özdür. Anne ve baba eğitim düzeyi açısından lise ve lisans mezunu sayısının diğer eğitim düzeylerinden fazla olduğu ve bu iki eğitim düzeyinin birbirine yakın olduğu görülmektedir. Anne mesleği açısından yarıdan biraz fazla bir grubu (%58,79) ev

hanımları oluşturmakta olup sorasında memurlar (%19,09) ve diğer kategorisindeki meslekler (%10,61) gelmektedir. Baba mesleği açısından ise sıralama esnaf, serbest meslek erbabı ve zanaatkar (%35,45), diğer kategorisindeki meslekler (%35,15) ve memur (%14,55) biçimindedir. Annelerin çoğunluğu çalışmıyor iken babaların çoğu çalışıyordur. Çocukların aile yapısı büyük bir çoğunlukla (%89,39) çekirdek ailedir.

3.3 Veriler ve Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak ebeveynlerin ve öğretmenler için ayrı ayrı Ebeveyn Demografik Bilgi Formu ve Öğretmen Demografik Bilgi Formu ile Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği (TCAÖ) kullanılmıştır. Kullanılan bu araçlar aşağıda sırasıyla tanıtılmıştır. Bu aşamadan sonra veri toplama süreci detaylı bir biçimde ilgili başlık altında açıklanmıştır.

3.3.1 Ebeveyn demografik bilgi formu

Ebeveyn Demografik Bilgi Formu, araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. İçeriğinde anne babanın sahip olduğu çocuk sayıları, doğum tarihi, sağ ve öz olma durumu, eğitim seviyesi, mesleği, çalışma durumu ile ailenin yapısının sorgulandığı 13 madde yer almaktadır.

3.3.2 Öğretmen demografik bilgi formu

Öğretmen Demografik Bilgi Formu, araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. İçeriğinde öğretmenin cinsiyet, doğum tarihi, mesleki kıdem, eğitim seviyesi, öğrenim hayatı boyunca toplumsal cinsiyete yönelik ve eğitim alıp almadığını sorgulayan 6 madde yer almaktadır.

3.3.3 Toplumsal cinsiyet algısı ölçeği (TCAÖ)

Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği (TCAÖ), Türkiye'de insanların toplumsal olarak cinsiyete ait rolleri nasıl algıladıklarını ölçmeyi amaçlayan bir ölçme aracı olup Altınova ve Duyan (2013) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek tek boyutlu yapıda olup 25 maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki maddelere "Erkekler de çamaşır bulaşık gibi ev işlerini yapmalıdır.", "Bir ailenin gelirini erkekler sağlamalıdır." ve "Çalışan bir kadın çocuklarına daha iyi anne olur." maddeleri örnek olarak verilebilir. Ölçek maddelerine

verilebilecek yanıtlar 5'li Likert şeklinde biçiminde yapılandırılmıştır (1 – Tamamen katılmıyorum, 2 – Katılmıyorum, 3 – Kararsızım, 4 – Katılıyorum, 5 – Tamamen katılıyorum). Ölçekte 10 tane madde ters puanlanmaktadır. Ölçekten tek bir toplam puan elde edilmekte olup bu puan alınabilecek puanlar 25-125 aralığındadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar toplumsal cinsiyet algısının olumlu, alınan düşük puanlar ise tersine cinsiyet algısının olumsuz olduğunu ifade etmektedir.

Ölçek geliştirme aşamasında ölçeğin geçerliğini test etmek amacıyla açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Bu analiz sonucunda ölçeğin faktör yük değerleri belirtilen sınırların üstünde 25 maddeden oluşan yapısı ortaya çıkmıştır. Ölçeğin güvenirliği için ise Cronbach Alfa katsayısı iç tutarlılık ölçüsü olarak hesaplanmış ve bu değerin 0,872 olduğu görülmüştür (Altınova ve Duyan, 2013). Bu çalışma kapsamında ise hem öğretmenler hem ebeveynlerden elde edilen puanlar için ayrı ayrı iç tutarlık anlamında güvenirlik Cronbach Alfa katsayısı hesaplanarak incelenmiştir. Buna göre Cronbach Alfa katsayısı öğretmenler için 0,627; ebeveynler için 0,601 olarak hesaplanmıştır. George ve Mallery (2003), Cronbach Alfa değerinin 0,6 ile 0,7 arasında değer almasının kabul edilebilir güvenirlik olduğunu belirtmiştir. Buna dayanarak ölçekten elde edilen puanların güvenilir olduğu söylenebilir

3.4 Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması

Araştırma öncesinde araştırmanın temel değişkenini ölçen Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği için gerekli izin e-posta yoluyla Prof. Dr. Veli DUYAN'dan alınmıştır (Ek 1). Bir sonraki aşamada araştırmanın yapılabilmesi amacıyla Maltepe Üniversitesi'nden etik kurul ve araştırtmanın uygunluğuna dair izin alınmıştır. Buna dair 2021/27-08 karar numaralı belge Ek 2'de sunulmuştur. Araştırma kapsamında verilerin toplanması amacıyla İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden araştırmanın uygulama izni alınmıştır. Buna dair 19.11.2021 tarih, E-59090411-44-37247082 sayı numaralı karar Ek 3'te sunulmuştur. Bunlara ek olarak veri toplama aracının uygulamada kullanılan hali Ek 4'te yer almaktadır.

İzin işlemlerinin sonrasında veriler araştırmacı tarafından İstanbul ili Üsküdar ilçesinde yer alan okul öncesi kurumlarında bulunan öğretmenlerle yüz yüze görüşme yapılarak, velilerle ise öğretmenler aracılığı ile formların gönderilmesiyle toplanmıştır. Veri

toplama süreci 2021 Aralık ayında başlamış olup 2022 Şubat ayı sonunda tamamlanmıştır. Bu süreçte araştırmacı veriyi öncelikli olarak çocukların öğretmenlerinden ardından ilgili çocuğun ebeveyninden toplamıştır. Süreç sonunda öğretmenler için 81, ebeveynler için 335 veriye ulaşılmıştır. Elde edilen verilerden 8 tanesi (3 öğretmen, 5 ebeveyn) ilgili formların çoğunluğu tamamlanmamasından dolayı araştırmaya dahil edilmemiş kalan 78 öğretmen ve 330 ebeveyn veri ile analizler gerçekleştirilmiştir.

Veriler dikkatsiz ve hatalı yanıt verme davranışları açısından kontrol edildikten sonra veri işleme programına aktarılmıştır. Veriler sonrasında kayıp veri açısından kontrol edilmiştir. Yapılan inceleme sonucunda hiçbir kayıp veriye rastlanmamıştır. Bu aşamadan sonra veri analiz süreci gerçekleştirilmiştir.

Veri analiz sürecindeki tüm işlemler SPSS 24 (Statistical Package for the Social Sciences, 24 v.) programı ile gerçekleştirilmiştir. Veri analizi kapsamında öğretmenlerin ve ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algısı düzeylerini betimsel istatistikler hesaplanarak incelenmiştir. Bu kapsamda aritmetik ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerleri ile mod ve medyan değerleri de hesaplanmıştır. Aritmetik ortalama yorumlanırken bu kriterler dikkate alınmıştır:

Ölçek 5'li likert tipinde olduğundan bir maddeden alınabilecek en yüksek puan 5, en düşük puan ise 1'dir. Dolayısıyla (5-1) / 5= 0.80'lik aralıklara göre algı düzeyleri değerlendirilmelidir. Buna göre;

- 1 ila 1,80 aralığındaki ortalama puan *çok düşük*,
- 1,81 ila 2,60 aralığındaki ortalama puan *düşük*,
- 2,61 ila 3,40 aralığındaki ortalama puan *orta*,
- 3,41 ila 4,20 aralığındaki ortalama puan *yüksek*,
- 4,21 ila 5,00 aralığındaki ortalama puan *çok yüksek* düzey olarak belirlenmiştir.

Araştırma kapsamında yer alan alt problemlerin incelenmesi ortalama karşılaştırma testleri ile gerçekleştirilmiştir. Bu testlerden parametrik ya da parametrik olmayan testlerin kullanılmasına karar verilirken ilgili testlerin varsayımlarının kontrol edilmesi

gerekmektedir. İlgili testlerin varsayımların karşılanması durumunda parametrik yöntemler kullanılırken karşılanmaması durumunda parametrik olmayan testler kullanılır. Bu amaçla doğrultusunda temel varsayımlardan olan normallik varsayımı kontrol edilmiştir. Normallik varsayımı incelenecek değişkenin her bir alt kategorisinde verilerin ayrı ayrı normal dağılım şartını gerekli kılar (Can, 2022). İlgili varsayım normallik testleri ile kontrol edilir. Normallik testlerinin istatistiksel olarak anlamlı sonuç vermesi ($p < 0,05$) verilerin normal dağılmadığını gösterirken istatistiksel olarak anlamlı olmayan sonuç vermesi ise verilerin normal dağıldığını göstermektedir (Büyüköztürk, 2021). Bu doğrultuda hem öğretmen hem ebeveyn verileri üzerinde normallik varsayımı normallik testleri (Kolmogorov-Simirnov ve Shapiro-Wilk) ile incelenmiştir ve sonuçlar sırasıyla Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Okul Öncesi Öğretmenlerin Toplumsal Cinsiyet Algı Puanlarının Bağımsız Değişkenlere Göre Normallik Test Sonuçları

Değişken	Grup	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
		İstatistik	s.d	*p*	İstatistik	s.d	*p*
Yaş Düzeyi	21-30 yaş	0,167	10	0,200	0,923	10	0,382
	31-40 yaş	0,182	44	0,001*	0,865	44	0,000*
	41 yaş ve üstü	0,175	24	0,057	0,878	24	0,008*
Kıdem	1-10 yıl	0,171	26	0,049*	0,815	26	0,000*
	11-20 yıl	0,194	43	0,000*	0,900	43	0,001*
	21-30 yıl	0,214	9	0,200	0,840	9	0,058
Eğitim Düzeyi	Lisans	0,163	68	0,000*	0,857	68	0,000*
	Yüksek Lisans	0,218	9	0,200	0,940	9	0,585
Eğitim Alma Durumu	Evet	0,252	11	0,049*	0,686	11	0,000*
	Hayır	0,148	67	0,001*	0,899	67	0,000*

* $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık vardır.

Tablo 3'e göre öğretmenlere ait toplumsal cinsiyet algı puanları bütün bağımsız değişkenlerin en az bir kategorisi için istatistiksel olarak anlamlı sonuç göstermiş ve bağımsız değişkenlerin hepsi için normallik varsayımı ihlal edilmiştir. Bundan dolayı öğretmene ait verilerin karşılaştırılması amacıyla parametrik olmayan yöntemler kullanılmıştır.

Tablo 4. Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Algı Puanlarının Bağımsız Değişkenlere Göre Normallik Test Sonuçları

Değişken	Grup	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
		İstatistik	s.d	*p*	İstatistik	s.d	*p*

Cinsiyet Dağılımı	Sadece Kız	0,093	91	0,052	0,980	91	0,163
	Sadece Erkek	0,062	89	0,200	0,986	89	0,459
	Kız S, Erkek S, Fazla	0,098	37	0,200	0,946	37	0,072
	Erkek S, Kız S, Fazla	0,185	21	0,060	0,897	21	0,031
	Eşit Sayıda	0,060	92	0,200	0,990	92	0,722
Çocuk Sayısı	1 çocuk	0,063	94	0,200	0,989	94	0,652
	2 çocuk	0,069	159	0,061	0,991	159	0,373
	3 çocuk ve üzeri	0,111	77	0,019*	0,968	77	0,052
Anne Yaş	21-30 yaş	0,124	36	0,174	0,933	36	0,032*
	31-40 yaş	0,063	218	0,034*	0,993	218	0,364
	41-50 yaş	0,107	71	0,042*	0,961	71	0,027*
	51 yaş ve üstü	0,313	5	0,124	0,830	5	0,139
Baba Yaş	21-30 yaş	0,245	6	0,200*	0,861	6	0,193
	31-40 yaş	0,063	174	0,092	0,990	174	0,294
	41-50 yaş	0,116	123	0,000*	0,980	123	0,065
	51 yaş ve üstü	0,183	27	0,021*	0,913	27	0,026*
Aile Birliktelik	Evet	0,068	321	0,001*	0,987	321	0,005*
	Hayır	0,278	9	0,044*	0,821	9	0,035*
Anne Eğitim Düzeyi	İlkokul	0,181	30	0,013*	0,926	30	0,039*
	Ortaokul	0,138	28	0,182	0,918	28	0,031*
	Lise	0,070	110	0,200	0,989	110	0,549
	Önlisans	0,100	30	0,200	0,984	30	0,917
	Lisans	0,074	115	0,170	0,988	115	0,433
	Lisansüstü	0,173	17	0,189	0,941	17	0,336
Baba Eğitim Düzeyi	İlkokul	0,194	33	0,003*	0,880	33	0,002*
	Ortaokul	0,134	28	0,200	0,958	28	0,316
	Lise	0,060	120	0,200	0,989	120	0,435
	Önlisans	0,209	10	0,200	0,908	10	0,269
	Lisans	0,087	123	0,024*	0,984	123	0,161
	Lisansüstü	0,168	16	0,200	0,932	16	0,260
Anne Meslek	İşçi, Tekniker, T,	0,237	11	0,085	0,853	11	0,047*
	Memur	0,145	63	0,002*	0,952	63	0,015*
	Esnaf, S,B,, Z	0,168	25	0,066	0,961	25	0,437
	Diğer	0,084	35	0,200	0,979	35	0,715
	Ev Hanımı	0,054	194	0,200	0,981	194	0,009*
Baba Meslek	İşçi, Tekniker, T,	0,122	44	0,101	0,953	44	0,069
	Memur	0,078	48	0,200	0,986	48	0,842
	Esnaf, S,B,, Z	0,077	117	0,088	0,985	117	0,200
	Diğer	0,095	116	0,012*	0,975	116	0,028*
	Emekli	0,198	5	0,200	0,913	5	0,486
Anne Çalışma Durumu	Çalışıyor	0,087	99	0,061	0,978	99	0,100
	Çalışmıyor	0,071	231	0,006*	0,984	231	0,012*
Baba Çalışma Durumu	Çalışıyor	0,062	319	0,005*	0,989	319	0,020*
	Çalışmıyor	0,191	11	0,200	0,917	11	0,291
Aile Yapı	Çekirdek Aile	0,057	295	0,020*	0,985	295	0,004*
	Geniş Aile	0,155	35	0,033*	0,965	35	0,313

* $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık vardır.

Tablo 4'e göre ebeveynlere ait toplumsal cinsiyet algı puanları cinsiyet dağılımı ve çocuk sayısı dışındaki bağımsız değişkenlerin en az bir kategorisi için istatistiksel olarak anlamlı

sonuç göstermiş ve kalan bağımsız değişkenler için normallik varsayımı ihlal edilmiştir. Bundan dolayı ebeveynlerine ait verilerin karşılaştırılması amacıyla parametrik olmayan yöntemler kullanılmıştır. Cinsiyet dağılımı ve çocuk sayısı değişkenleri için normallik varsayımı karşılanmıştır. Bundan dolayı bu iki bağımsız değişken için ebeveynlerine ait verilerin karşılaştırılması amacıyla parametrik yöntemler kullanılmıştır. Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda öğretmenler için eğitim düzeyi, toplumsal cinsiyet konusunda eğitim alma durumu; ebeveynler için ise aile birliktelik durumu, anne-baba çalışma durumu ve aile yapısı değişkenleri iki alt kategoriden oluştuğu için parametrik olmayan yöntemlerden Mann-Whitney U testi kullanılmıştır.

Benzer şekilde öğretmenler için yaş düzeyi ve kıdem; ebeveynler için ise anne-baba yaş, anne-baba eğitim düzeyi ve anne-baba meslek değişkenleri ikiden fazla alt kategoriden oluştuğu için parametrik olmayan yöntemlerden Kruskall Wallis-H testi kullanılmıştır. Son olarak normallik varsayımının sağlandığından ebeveynler için cinsiyet dağılımı ve çocuk sayısı değişkenleri ikiden fazla alt kategoriden oluştuğu için parametrik yöntemlerden tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi kullanılmıştır. Hem Kruskall Wallis-H testi hem de tek yönlü ANOVA için anlamlı çıkan durumlarda farkın kaynağını belirlemek için çoklu karşılaştırma (post-hoc) testlerinden faydalanılmıştır.

Son araştırma problemi kapsamında ise aynı çocuğa ait öğretmen ve ebeveyn toplumsal cinsiyet algılarının istatistiksel olarak farklılaşma durumu ortalama karşılaştırma testi ile incelenmiştir. Bu kapsamda yine normallik varsayımı normallik testleri (Kolmogorov-Simirnov ve Shapiro-Wilk) ile incelenmiştir ve sonuçlar sırasıyla Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Öğretmen ve Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Algı Puanlarının Normallik Test Sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	s.d	*p*	İstatistik	s.d	*p**
Öğretmen	0,161	78	0,000	0,868	78	0,000
Ebeveyn	0,066	330	0,001	0,987	330	0,005

* $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık vardır.

Tablo 5'e göre hem öğretmen hem ebeveynlere ait toplumsal cinsiyet algı puanları için normallik varsayımı ihlal edilmiştir. Bundan dolayı bu grupları karşılaştırmak için parametrik olmayan yöntemlerden Wilcoxon testi kullanılmıştır.

Analiz sürecinde yeteri sayıda gözlem bulunmayan alt kategoriler görüldüğünden bunlar için hem normallik varsayımı incelenirken hem de bulgular raporlanırken kategori birleştirme ve analize dahil edilememe yoluna gidilmiştir. Ebeveynler için anne eğitim ve baba eğitim düzeyinde yüksek lisans ve doktora alt kategorileri birleştirilip lisansüstü alt kategorisi altında incelenmiştir. Buna ek olarak öğretmenler için eğitim düzeyinde değişkeninin ön lisans düzeyi alt kategorisinde yalnızca 1 öğretmen, anne eğitim düzeyi alt kategorisinde yalnızca 2 emekli olduğu için analizden çıkarılmıştır.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde, öncelikle bulgular sunulmuş olup ardından yorumlar kısmına yer verilmiştir.

4.1 Bulgular

Bu bölümde araştırma problemlerine ve alt problemlerine ait bulgular sırasıyla sunulmuştur.

4.1.1 Okul öncesi öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet algısı düzeylerine ilişkin bulgular

Bu problem doğrultusunda *Okul Öncesi öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet algısı düzeyleri* incelenmiştir. Bunun için betimsel istatistikler hesaplanmış ve tablo 6.'de bunlara yer verilmiştir.

Tablo 6. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Algısı Düzeylerine Ait Betimsel İstatistikler

	Art. Ort.	Std. Sapma	Min.	Maks.	Medyan	Mod
Toplumsal Cinsiyet Algısı	87,06	6,38	63,00	96,00	89,00	89,00

Tablo 6'e göre okul öncesi öğretmenlerin toplumsal cinsiyet algısı düzeylerinin aritmetik ortalama değerinin 87,06 (Standart sapma = 6,38) olduğu görülmüştür. Puanlar 63 ile 89 arasında değer almıştır. Aritmetik ortalamanın ölçekte yer alan tüm madde sayısına bölünmesiyle (25 madde) elde edilen standartlaştırılmış aritmetik ortalaması ise 3,36'dır. Bu değer göz önüne alındığında öğretmenlerin toplumsal cinsiyet algısı "orta" düzeydedir.

4.1.1.1.1 Toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin yaş kategorisine ait bulgular

Bu alt problem kapsamında *Okul öncesi öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin yaş kategorisi açısından istatistiksel olarak farklılaşma durumları* incelenmiştir. Bunun için Kruskal Wallis- H testi yapılmış ve teste ait bulgular Tablo 7'de yer almaktadır.

Tablo 7. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Yaş Kategorisine Ait Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Kıdem	N	Sıra Ort.	S.d.	$\chi 2$	*p*	Fark
21-30 yaş	10	42,15	2	1,411	0,494	-
31-40 yaş	44	41,38				
41 yaş ve üstü	24	34,96				

Tablo 7'ye göre yaş kategorileri ilerledikçe sıra ortalamalarının düştüğü görülmüştür. Bu durumun istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını test etmek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis testi sonucunda yaş kategorilerine göre toplumsal cinsiyet algı düzeyinde istatiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($\chi^2_{(2)} = 1,411$; $p > 0,05$).

4.1.1.1.2 Toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin mesleki kıdeme ait bulgular

Bu alt problem kapsamında *Okul öncesi öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin mesleki kıdem açısından istatistiksel olarak farklılaşma durumları* incelenmiştir. Bunun için Kruskal Wallis-H testi yapılmış ve teste ait bulgular Tablo 8'de yer almaktadır.

Tablo 8. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Mesleki Kıdeme Ait Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Yaş	N	Sıra Ort.	S.d.	$\chi 2$	*p*	Fark
1-10 yıl	26	42,13	2	6,350	0,042*	11-20 yıl> 21-30 yıl
11-20 yıl	43	41,64				
21-30 yıl	9	21,67				

* $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık vardır.

Tablo 8'e göre öğretmenlerin toplumsal cinsiyet algısı düzeylerinin sıra ortalamalarının mesleki kıdemleri ilerledikçe düşmüştür. Bu durumun istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını test etmek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis testi sonucunda okul öncesi öğretmenlerin toplumsal cinsiyet algısı düzeyleri arasında mesleki kıdeme göre istatiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($\chi^2_{(2)} = 6,350$; $p < 0,05$). Bu farklılaşma mesleki kıdemi 11- 20 yıl (41,64) ve mesleki kıdemi 21- 30 yıl (21,67) olan okul öncesi öğretmenler arasında olup mesleki kıdemi 11-20 yıl olanlar lehinedir.

4.1.1.1.3 Toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin eğitim düzeyine ait bulgular

Bu alt problem kapsamında *Okul öncesi öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin eğitim düzeyi açısından istatistiksel olarak farklılaşma durumları* incelenmiştir. Bunun için Mann-Whitney U testi yapılmış ve teste ait bulgular Tablo 9'da yer almaktadır. Ön lisans alt kategorisinde yalnızca bir gözlem olduğu için bu alt kategori analize dahil edilmemiştir.

Tablo 9. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Eğitim Düzeyine Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Eğitim Düzeyi	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	*p*
Lisans	68	39,46	2683,00	275,000	0,622
Yüksek Lisans	9	35,56	320,00		

Tablo 9'a göre lisans mezunu okul öncesi öğretmenlerin toplumsal cinsiyet algısı düzeylerinin sıra ortalamalarının (39,46) yüksek lisans mezunu öğretmenlerin toplumsal cinsiyet algısı düzeylerinin sıra ortalamalarından (35,56) fazla olduğu görülmüştür. Bu durumu karşılaştırmak amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda istatiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($U = 275,000$; $p > 0,05$).

4.1.1.1.4 Toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin toplumsal cinsiyet ile ilgili bir ders alma durumuna ait bulgular

Bu alt problem kapsamında *Okul öncesi öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin toplumsal cinsiyet ile ilgili bir ders alma açısından istatistiksel olarak farklılaşma durumları* incelenmiştir. Bunun için Mann-Whitney U testi yapılmış ve teste ait bulgular Tablo 10'da yer almaktadır.

Tablo 10. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Konu İlgili Ders Alma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Ders Alma	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	*p*
Evet	11	45,00	495,00	308,000	0,384
Hayır	67	38,60	2586,00		

Tablo 10'a göre toplumsal cinsiyet algısı ile ilgili ders alan okul öncesi öğretmenlerin toplumsal cinsiyet algısı düzeylerinin sıra ortalamalarının (45,00) almayanların sıra ortalamalarından (38,60) fazla olduğu görülmüştür. Bu durumu karşılaştırmak amacıyla

yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda istatiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (U = 308,000; $p > 0,05$).

4.1.2 Ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algısı düzeylerine ilişkin bulgular

Bu problem doğrultusunda *ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algısı düzeyleri* incelenmiştir. Bunun için betimsel istatistikler hesaplanmış ve tablo 11'de bunlara yer verilmiştir.

Tablo 11. Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Algısı Düzeylerine Ait Betimsel İstatistikler

	Art. Ort.	Std. Sapma	Min.	Maks.	Medyan	Mod
Toplumsal Cinsiyet Algısı	83,86	6,67	58,00	101,00	84,00	84,00

Tablo 11'e göre ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algısı düzeylerinin aritmetik ortalama değerinin 83,86 (Standart sapma = 6,67) olduğu görülmüştür. Puanlar 63 ile 101 arasında değer almıştır. Aritmetik ortalamanın ölçekte yer alan tüm madde sayısına bölünmesiyle (25 madde) elde edilen standartlaştırılmış aritmetik ortalaması ise 3,35'tir. Bu değer göz önüne alındığında ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algısı "orta" düzeydedir.

4.1.2.1.1 Toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin çocuklarının cinsiyet dağılımına ait bulgular

Bu alt problem kapsamında *ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin çocuklarının cinsiyet dağılımı açısından istatistiksel olarak farklılaşma durumları* incelenmiştir. Bunun için öncelikle betimsel istatistikler yapılmıştır ve teste ait bulgular Tablo 12'de yer almaktadır.

Tablo 12. Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Çocuklarının Cinsiyet Dağılımına Ait Betimsel İstatistik Sonuçları

Cinsiyet Dağılımı	N	Aritmetik Ortalama	S.d.
Sadece Kız	91	84,44	5,55
Sadece Erkek	89	84,49	6,66
Kız S, Erkek S, Fazla	37	84,35	8,00
Erkek S, Kız S, Fazla	21	82,10	6,62
Eşit Sayıda	92	82,87	7,08

Tablo 12'ye göre erkek sayısı kız sayısından fazla olan ebeveynlerin ve eşit sayıda kız ve erkek çocuğu sahip olan ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin aritmetik ortalaması diğer gruplardan düşüktür. Cinsiyet dağılımında görülen ortalamalar

arasındaki farklılıkları karşılaştırmak için tek yönlü ANOVA testi yapılmıştır ve teste ait bulgular Tablo 13'te yer almaktadır.

Tablo 13. Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Çocuklarının Cinsiyet Dağılımına Ait Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	S.d.	Kareler Ortalaması	F	*p*	Fark
Gruplar arası	230,965	4	57,741	1,301	0,269	-
Grup içi	14419,342	325	44,367			
Toplam	14650,306	329				

Tablo 13'teki tek yönlü ANOVA testi sonucunda ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algısı düzeyleri arasında cinsiyet dağılımına göre istatiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($F_{(4,325)}$=1,301; $p > 0,05$).

4.1.2.1.2 Toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin çocuk sayısına ait bulgular

Bu alt problem kapsamında *ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin çocuk sayısı açısından istatistiksel olarak farklılaşma durumları* incelenmiştir. Bunun için öncelikle betimsel istatistikler yapılmıştır ve teste ait bulgular Tablo 14'te yer almaktadır.

Tablo 14. Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Çocuk Sayısına Ait Betimsel İstatistik Sonuçları

Cinsiyet Dağılımı	N	Aritmetik Ortalama	S.S.
1 çocuk	94	85,00	6,18
2 çocuk	159	83,71	6,50
3 çocuk ve üzeri	77	82,77	7,44

Tablo 14'e göre ebeveynlerin sahip olduğu çocuk sayısı arttıkça toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin aritmetik ortalaması düşmektedir. Cinsiyet dağılımında görülen ortalamalar arasındaki farklılıkları karşılaştırmak için tek yönlü ANOVA testi yapılmıştır ve teste ait bulgular Tablo 15'te yer almaktadır.

Tablo 15. Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Çocuklarının Cinsiyet Dağılımına Ait Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	S.d.	Kareler Ortalaması	F	*p*	Fark
Gruplar arası	217,822	2	108,911	2,468	0,086	-
Grupiçi	14432,484	327	44,136			
Toplam	14650,306	329				

Tablo 15'teki tek yönlü ANOVA testi sonucunda ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algısı düzeyleri arasında sahip olunan çocuk sayısına göre istatiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($F_{(2,327)}$=2,468; p > 0,05).

4.1.2.1.3 Toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin anne-baba yaş kategorisine ait bulgular

Bu alt problem kapsamında *ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin anne-baba yaş kategorisi açısından istatistiksel olarak farklılaşma durumları* incelenmiştir. Bunun için Kruskal Wallis-H testi yapılmış ve teste ait bulgular sırasıyla Tablo 16 ve Tablo 17'de yer almaktadır.

Tablo 16. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Anne Yaş Kategorisine Ait Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Yaş Düzeyi	N	Sıra Ort.	S.d.	χ2	*p*	Fark
21-30 yaş	36	160,71	3	0,678	0,878	-
31-40 yaş	218	168,23				
41-50 yaş	71	161,06				
51 yaş ve üstü	5	144,00				

Tablo 16'ya göre anne yaş kategorileri sıra ortalaması büyükten küçüğe 31-40 yaş (168,28), 41-50 yaş (161,06), 21-30 yaş (160,71) ve 51 yaş ve üstü (144,00) şeklindedir. Bu durumun istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını test etmek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis testi sonucunda anne yaş kategorilerine göre toplumsal cinsiyet algı düzeyinde istatiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($\chi^2_{(3)}$ = 0,678; p > 0,05).

Tablo 17. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Baba Yaş Kategorisine Ait Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Yaş Düzeyi	N	Sıra Ort.	S.d.	χ2	*p*	Fark
21-30 yaş	6	209,42	3	6,302	0,110	-
31-40 yaş	174	170,54				
41-50 yaş	123	164,53				
51 yaş ve üstü	27	127,67				

Tablo 17'ye göre baba yaş kategorileri arttıkça sıra ortalaması düşmüştür. Bu durumun istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını test etmek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis testi sonucunda anne yaş kategorilerine göre toplumsal cinsiyet algı düzeyinde istatiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($\chi^2_{(3)}$ = 6,302; p > 0,05).

4.1.2.1.4 Toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin anne-baba birliktelik durumuna ait bulgular

Bu alt problem kapsamında *ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin anne-baba birliktelik açısından istatistiksel olarak farklılaşma durumları* incelenmiştir. Bunun için Mann-Whitney U testi yapılmış ve teste ait bulgular Tablo 18'de yer almaktadır.

Tablo 18. Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Anne Baba Birliktelik Durumuna Göre Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Anne Baba Birliktelik	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	*p*
Evet	321	166,18	53345,00	1225,000	0,436
Hayır	9	141,11	1270,00		

Tablo 18'e göre anne baba birlikte yaşayan ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algısı düzeylerinin sıra ortalamasının (166,18) birlikte yaşamayanların sıra ortalamasından (141,11) fazla olduğu görülmüştür. Bu durumu karşılaştırmak amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda istatiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (U = 1225,000; $p > 0,05$).

4.1.2.1.5 Toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin anne-baba eğitim durumuna ait bulgular

Bu alt problem kapsamında *ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin anne-baba eğitim durumu açısından istatistiksel olarak farklılaşma durumları* incelenmiştir. Bunun için Kruskal Wallis-H testi yapılmış ve teste ait bulgular sırasıyla Tablo 19 ve Tablo 20'de yer almaktadır.

Tablo 19. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Anne Eğitim Durumuna Ait Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Eğitim Durumu	N	Sıra Ort.	S.d.	$\chi 2$	*p*	Fark
İlkokul	30	146,30	5	6,130	0,294	-
Ortaokul	28	169,96				
Lise	110	157,67				
Ön lisans	30	181,07				
Lisans	115	166,66				
Lisansüstü	17	207,41				

Tablo 19'a göre anne eğitim düzeyi sıra ortalamaları büyükten küçüğe lisansüstü (207,41), ön lisans (181,07), ortaokul (169,96), lisans (166,66), lise (157,67) ve ilkokul (146,40) şeklindedir. Bu durumun istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını test etmek

amacıyla yapılan Kruskal-Wallis testi sonucunda anne eğitim durumuna göre toplumsal cinsiyet algı düzeyinde istatiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($\chi^2_{(5)} = 6,130$; $p > 0,05$).

Tablo 20. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Baba Eğitim Durumuna Ait Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Eğitim Durumu	N	Sıra Ort.	S.d.	χ2	*p*	Fark
İlkokul	33	150,18	5	2,238	0,815	-
Ortaokul	28	182,05				
Lise	120	164,48				
Ön lisans	10	183,45				
Lisans	123	166,60				
Lisansüstü	16	156,13				

Tablo 20'ye göre baba eğitim düzeyi sıra ortalamaları büyükten küçüğe ön lisans (183,45), ortaokul (182,05), lisans (166,60), lise (164,48), lisansüstü (156,13) ve ilkokul (150,18) şeklindedir. Bu durumun istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını test etmek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis testi sonucunda baba eğitim durumuna göre toplumsal cinsiyet algı düzeyinde istatiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($\chi^2_{(5)} = 2,238$; $p > 0,05$).

4.1.2.1.6 Toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin anne-baba mesleğine ait bulgular

Bu alt problem kapsamında *ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin anne-baba mesleği açısından istatistiksel olarak farklılaşma durumları* incelenmiştir. Bunun için Kruskal Wallis-H testi yapılmış ve teste ait bulgular sırasıyla Tablo 21 ve Tablo 22'de yer almaktadır. Anne mesleği değişkeni emekli alt kategorisinde yalnızca iki gözlem olduğu için bu alt kategori analize dahil edilmemiştir.

Tablo 21. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Anne Mesleğine Ait Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Meslek	N	Sıra Ort.	S.d.	χ2	*p*	Fark
İşçi, Tekniker, Teknisyen	11	149,23	4	10,416	0,034*	Memur>
Memur	63	192,61				Ev Hanımı
Esnaf, Serbest Meslek Erbabı ve Zanaatkar	25	185,50				
Diğer	35	170,97				
Ev Hanımı	194	152,36				

* $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık vardır

Tablo 21'e göre anne mesleği sıra ortalamaları büyükten küçüğe memur (192,61), esnaf, serbest meslek erbabı ve zanaatkar (185,50), diğer (170,97), ev hanımı (152,36) ve işçi, tekniker, teknisyen (149,23) şeklindedir. Bu durumun istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını test etmek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis testi sonucunda anne mesleğine göre toplumsal cinsiyet algı düzeyinde istatiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($\chi^2_{(4)}$ = 10,416; p > 0,05). Bu farklılaşma memur ve ev hanımı kategorileri arasında memurlar lehinedir.

Tablo 22. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Baba Mesleğine Ait Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Meslek	N	Sıra Ort.	S.d.	χ2	*p*	Fark
İşçi, Tekniker, T,	44	190,88	4	11,232	0,024*	İşçi,
Memur	48	146,64				tekniker,tekniyen>Emekli
Esnaf, S, B, Z	117	157,16				
Diğer	116	175,76				
Emekli	5	80,40				

* p < 0,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır

Tablo 22'ye göre anne mesleği sıra ortalamaları büyükten küçüğe işçi, tekniker, teknisyen (190,88), diğer (175,76), esnaf, serbest meslek erbabı ve zanaatkar (157,16), memur (146,64) ve emekli (80,40) şeklindedir. Bu durumun istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını test etmek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis testi sonucunda baba mesleğine göre toplumsal cinsiyet algı düzeyinde istatiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($\chi^2_{(4)}$ = 11,232; p < 0,05). Bu farklılaşma işçi, tekniker, teknisyen ve emekli alt kategorileri arasında işçi, teknisyen ve tekniker lehinedir.

4.1.2.1.7 Toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin anne baba çalışma durumuna ait bulgular

Bu alt problem kapsamında *Ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin anne baba çalışma durumu açısından istatistiksel olarak farklılaşma durumları* incelenmiştir. Bunun için Mann-Whitney U testi yapılmış ve teste ait bulgular Tablo 23 ve Tablo 24'te yer almaktadır.

Tablo 23. Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Anne Çalışma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Anne Çalışma	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	*p*
Evet	99	186,32	18446,00	9373,000	0,009*
Hayır	231	156,58	36169,00		

* $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık vardır

Tablo 23'e göre çalışan annelerin toplumsal cinsiyet algısı düzeylerinin sıra ortalamasının (186,32) çalışmayan annelerin sıra ortalamasından (156,58) fazla olduğu görülmüştür. Bu durumu karşılaştırmak amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda istatiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur (U = 9373,000; $p < 0,05$). Bu farklılaşma çalışan anneler lehinedir.

Tablo 24. Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Baba Çalışma Durumuna Ait Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Baba Çalışma	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	*p*
Evet	319	167,92	53565,50	983,500	0,013*
Hayır	11	95,41	1049,50		

* $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık vardır

Tablo 24'e göre çalışan babaların toplumsal cinsiyet algısı düzeylerinin sıra ortalamasının (167,92) çalışmayan babaların sıra ortalamasından (95,41) fazla olduğu görülmüştür. Bu durumu karşılaştırmak amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda istatiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur (U = 9373,000; $p < 0,05$). Bu farklılaşma çalışan babalar lehinedir.

4.1.2.1.8 Toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin aile yapısına ait bulgular

Bu alt problem kapsamında *Ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin aile yapısı açısından istatistiksel olarak farklılaşma durumları* incelenmiştir. Bunun için Mann-Whitney U testi yapılmış ve teste ait bulgular 25'te yer almaktadır.

Tablo 25. Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerinin Aile Yapısına Göre Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Aile Yapısı	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	*p*
Çekirdek	295	167,67	49462,50	4522,500	0,230
Geniş	35	147,21	5152,50		

Tablo 25'e göre çekirdek aile yapısına sahip ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algısı düzeylerinin sıra ortalamasının (167,67) geniş aile yapısına sahip ebeveynlerin sıra ortalamasından (147,21) fazla olduğu görülmüştür. Bu durumu karşılaştırmak amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda istatiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (U = 4522,500; $p > 0,05$).

4.1.3 Okul öncesi öğretmenleri ile ebeveynlerinin toplumsal cinsiyet algısı düzeylerine ilişkin bulgular

Bu problem doğrultusunda *çocukların okul öncesi öğretmenleri ile ebeveynlerinin toplumsal cinsiyet algısı düzeylerinin istatistiksel olarak farklılaşma durumları* incelenmiştir. Bunun için Wilcoxon testi yapılmış ve teste ait bulgular 26'da yer almaktadır.

Tablo 26. Okul Öncesi Öğretmenler ile Ebeveynlerinin Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeylerine Göre Wilcoxon Testi Sonuçları

Öğretmen- Ebeveyn	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	z	*p*
Negatif Sıra	59	40,99	2418,5	-4,373	0,00*
Pozitif Sıra	19	34,87	662,5		
Eşit	0				

* $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık vardır

Tablo 26'ya göre negatif sıra ortalamasının (40,99) pozitif sıra ortalamasından (34,87) fazla olduğu görülmüştür. Negatif sıra ortalaması ebeveyn puanlarından öğretmen puanlarının çıkarılması sonucunda elde edilen değerler anlamına gelmektedir. Bu yanıyla negatif sıra ortalamasının yüksek olması öğretmen ortalamasının ebeveynlerden yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Bu durumu karşılaştırmak amacıyla yapılan Mann-Wilcoxon testi sonucunda istatiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($z = -4,373$; $p < 0,05$). Bu farklılaşma negatif sıralar yani öğretmen puanları lehinedir.

4.2 Tartışma

Katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği'nden aldıkları puanlarla yapılan analizlere bakıldığında, Okul öncesi öğretmenlerinin puan ortalaması 5 üzerinden 3,36 olduğundan, toplumsal cinsiyete yönelik algılarının *orta düzeyde* olduğu anlaşılabilir. Ancak 3,36 ortalaması, 3,40 değerine oldukça yakın olduğundan, okul öncesi öğretmenlerinin toplumsal cinsiyete yönelik algılarının *yüksek düzeye yakın orta düzey* olduğundan söz edilebilir. Bu bulgu literatürle benzerlik göstermektedir. Akkoç (2014) de çalışmasında, üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algısının ortanın üzerinde olduğunu bulmuştur. Onurluer (2020) de çalışmasında, sınıf öğretmeni adaylarının toplumsal cinsiyet algılarının olumlu olduğunu tespit etmiştir. Ünal, Tarhan ve Köksal (2017) araştırmalarında öğretmen adaylarının üst değere yakın düzeyde toplumsal cinsiyet algılarının olduğunu ortaya koyarken, Uygun ve Önsan (2020) da Sosyal Bilgiler

Öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet algısının olumlu olduğunu tespit etmişlerdir. Görüldüğü üzere literatürde yer alan çalışma sonuçları bu bulguyu destekler niteliktedir. Bunun sebebi örneklem gruplarının öğretmen adayı ve öğretmen olarak almakta oldukları ve aldıkları öğretmenlik eğitiminden etkilendikleri düşünülebilir.

Bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin toplumsal cinsiyete yönelik algıları eğitim düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşmamıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin toplumsal cinsiyete yönelik algıları mesleki kıdeme göre anlamlı olarak farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır. Mesleki kıdemi 11- 20 yıl arasında olanların puanlarının, mesleki kıdemi 21- 30 yıl arasında olanlara kıyasla anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgu literatürle benzerlik göstermektedir. Yıldız (2019), ortalama genel toplumsal cinsiyet söylem değerlerinin meslekteki öğretmenlerin kıdemlerine göre anlamlı bir fark oluşturduğunu görmüştür. Buna göre meslekteki süresi 1-10 yıl arasında olan öğretmenlerin ortalama puanları, 11-20 yıl arasında hizmet süresi olan öğretmenlerin ortalama puanlarından daha düşüktür. Aynı çalışmada, öğretmenlerin %89,2'sinin, daha önce toplumsal cinsiyete yönelik herhangi bir organizasyona (kongre, seminer, hizmet içi eğitim vb) katılmadıkları ve %99,2'sinin de eğitim hayatları boyunca toplumsal cinsiyete yönelik herhangi bir ders almadıkları tespit edilmiştir. Burada meslek kıdemleri 1-10 yıl arası olanların toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin daha yüksek çıkması bu olgunun günümüzdeki eğitim sisteminde daha yoğun tartışılması ve günümüzde toplumsal cinsiyet algısına yönelik bir eğitim almamalarına rağmen sosyal çevrelerinde, sosyal medyada sıkça karşılaştıkları ve dikkatlerini çeken bir durum olduğu için farkındalık düzeylerinin artması ve kendilerini bu anlamda geliştirerek olumlu bir tutum oluşturdukları düşünülebilir. Mesleki süreleri daha uzun olanların ise meslekte geçirdikleri uzun yılların verdiği alışkanlıklardan dolayı yeniliklere veya değişime daha fazla dirençli olmaları, mesleğe yeni başlayanlara göre güncel tartışmalara daha uzak olmaları kendilerini bu anlamda geliştirip olumlu bir tutum oluşturmamalarını etkilemiş olabilir.

Okul öncesi öğretmenlerinin toplumsal cinsiyete yönelik algıları toplumsal cinsiyet ile ilgili daha önce herhangi bir ders alma durumlarına göre anlamlı olarak farklılaşma görülmemiştir. Ancak yapılan literatür taramasında, Dezolt ve Hull (2001) ile Jones vd.

(2000) atölye çalışmalarında aktif olan öğretmenlerin, toplumsal cinsiyete dair önyargılarından arındıkları ve eğitimlerin, toplumsal cinsiyet algılarını etkilediğini görmüşlerdir, ortaya koymuşlardır. Dolayısıyla daha önce toplumsal cinsiyetle ilgili ders, kurs, seminer vb eğitim alan öğretmenlerin, toplumsal cinsiyet algılarında olumlu bir değişim olabileceğinden söz edilebilir. Ancak bu çalışmada, öğretmenlerin toplumsal cinsiyet ile ilgili daha önce herhangi bir ders alma durumlarına göre algılarının farklılık göstermemesi bulgusu, literatürden ayrışmaktadır.

Bu araştırmada ebeveynlerin sahip olduğu çocukların cinsiyet dağılımına göre toplumsal cinsiyet algısına etki etmediği saptanmıştır. Kaçar'ın (2019) araştırmasında, annelerin toplumsal cinsiyet algısı çocuklarının cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık gösterirken, babaların algısı anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Yine Altuntaş ve Altınova (2015) da ortaöğretim öğrencilerinin ebeveynleriyle birlikte yürüttükleri araştırmalarında, erkeklerin kadınlara kıyasla toplumsal cinsiyet algı puanlarının daha düşük olduğunu görmüşlerdir.

Araştırmada ebeveynlerin sahip olduğu çocuk sayısına göre toplumsal cinsiyet algısında bir farklılaşma olmadığı görülmüştür. Kaçar'ın (2019) 48-70 aylık çocukların ebeveynleriyle yaptığı çalışmada bir bulgu, sahip olunan çocuk sayısına göre hem annelerin hem de babaların toplumsal cinsiyet algı puanlarının farklılık gösterdiğidir. Guzman (1996) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, cinsiyet rol tutumlarıyla çocuk sayısı arasında negatif yönde bir ilişki olduğu görülmüştür. Buna göre çocuk sayısı arttıkça geleneksel rol tutumlarında artış meydana gelmektedir. Batga (2014) da bu bulguya benzer olarak, çocuk sayısının, ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rolleri üzerinde etkili olduğunu bulmuştur.

Bu araştırmada, ebeveyn yaşının da toplumsal cinsiyet algısını farklılaştırmadığı görülmüştür. Ancak Valentova (2012), genç kadınların genç erkeklere kıyasla, toplumsal cinsiyet algı puanlarının daha yüksek olduğunu saptamıştır. Dolayısıyla bu argümanlar çerçevesinde araştırmanın, literatürden ayrıştığı sonucuna varılabilir.

Bu araştırmada, anne babanın birliktelik durumuna göre, toplumsal cinsiyet algısının farklılık göstermediği bulunmuştur. Bu sonuç literatürle benzerlik göstermektedir. Toplumsal cinsiyet algısının anne ve babanın ortak düşüncesinden ziyade bireyin

kendisine ait bir algı olduğu için ailenin birlikte olması, boşanmış aile veya ebeveynlerden birinin ölmüş olmasının toplumsal cinsiyet algısında herhangi bir farklılık göstermemesinin nedeni olarak düşünülebilir. Nitekim Dinç (2018) çalışmasında, anne ve babanın birlikte olma durumunun, toplumsal cinsiyet algısı puanlarını anlamlı olarak farklılaştırmadığını bulmuştur.

Bu çalışmada aile yapısının toplumsal cinsiyet algı düzeylerine etki etmediği bulgusuna ulaşılmıştır. Atış (2010) ve Özpulat'ın (2016) çalışmalarında ise aile yapısının toplumsal cinsiyet algısını anlamlı şekilde farklılaştırmadığı görülmüştür. Akkoç (2018) da üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algılarının aile tipine göre anlamlı farklılık göstermediğini tespit etmiştir. Gönenç vd. (2018) çekirdek aileye sahip olan öğrencilerin toplumsal cinsiyet algılarının geniş aileye sahip olanlara göre düşük olduğunu bulmuştur. Çalışmanın aksine Kul Uçtu ve Karahan (2016) yaptıkları çalışmada çekirdek aileye sahip olan bireylerin toplumsal cinsiyet algılarının geniş aileye sahip olanlardan yüksek olduğunu görmüşlerdir. Bu araştırma bulgusu ve literatüre bakıldığında farklı sonuçlar olduğu görülmektedir.

Bu çalışmanın, ebeveynlerin eğitim durumlarına yönelik bulgusu, bu değişkenin toplumsal cinsiyet algısına etki etmediği yönündedir. Bu sonuç literatürle örtüştüğü gibi, bazı çalışmalarla da farklılaşmaktadır. Zeyneloğlu çalışmasında (2008), anne eğitim düzeyinin toplumsal cinsiyet rol tutumlarında etkili olmadığını, ancak baba eğitim düzeyinin etkili olduğunu saptamıştır. Bunun aksi olarak Çetinkaya (2013) ise toplumsal cinsiyet algısının olumlu olmasında, anne eğitim düzeyinin etkili olduğunu tespit ederken, baba eğitim düzeyinin etkisiz olduğunu görmüştür. Aydın vd. (2016) ile Dinç ve Çalışkan'ın (2016) araştırmalarında, anne eğitim düzeyi, algı puanlarını etkilememiştir. Ancak Atış'ın (2010) çalışmasında anne eğitim düzeyi, puanlar arasında anlamlı farklılığa neden olmaktadır. Pek çok çalışmada babanın eğitim düzeyinin, algı puanlarını farklılaştırmada anlamsız olduğu sonucuna varılmıştır (Arıcı, 2011; Atış, 2010; Aydın vd., 2016; Çetinkaya, 2013; Dinç ve Çalışkan, 2016). Dolayısıyla literatürde, konuyla ilgili çok farklı bulguların varlığından söz edilebilir.

Anne çalışma durumuna ve anne mesleğine göre anlamlı olarak farklılaştığı ve çalışan annelerin ölçek puanlarının çalışmayan annelerden, memur annelerin ölçek puanlarının

ise ev hanımı olan annelerin puanından anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Annelerin çalışarak kendi ekonomik özgürlüğünü kazanması toplum içinde yer almaları, söz sahibi olmaları özellikle memur annelerin toplumsal cinsiyet algılarının yüksek olduğu düşünülebilir. Bunun yanı sıra toplumsal cinsiyet algı düzeyi babanın çalışma durumuna ve baba mesleğine göre de anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Buna göre çalışan babaların ölçek puanları çalışmayan babaların ölçek puanlarından, işçi- tekniker - teknisyen olan babaların ölçek puanlarının ise emekli olan babaların ölçek puanlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Çalışan babalar çalışan anneler gibi bir topluluk içerisinde var olmaları ve bu topluluk içerisinde kadın ile erkeğin birlikte çalışması olumlu tutum geliştirmelerini etkilemiş olabilir. Emekli babaların böyle bir çalışma ortamından yoksun olmaları çalışan babalara göre düşük düzeyde algı puanı göstermelerinin nedeni olabilir. Dinç (2018) ve Onurluer (2019) çalışmalarında farklı bulgulara ulaşmışlardır. Bu çalışmaların bulgularına göre anne-baba çalışma durumu ile TCAÖ puan ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur. Yapılan çalışmanın önceki çalışmalardan farklı çıkmasının sebebi çalışılan örneklem grubunun farklı olması olabilir. Dinç (2018) aile sağlığı merkezine bağlı kadın ve erkek hastalarla çalışmıştır. Onurluer (2019) üniversitede okuyan öğretmen adayları ile çalışmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet algı puanlarının, ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algı puanlarından anlamlı olarak yüksek olduğu görülmüştür. Kapsamlı literatür taraması neticesinde, daha önce okul öncesi öğretmenlerinin ve ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algılarını kıyaslayan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu sebeple bu sonuç, araştırmanın alana sağladığı büyük bir katkı olarak düşünülebilir. Okul öncesi öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet algı puanlarının, ebeveynlerin puanlarından yüksek olması, ebeveynlerin sadece kendi çocuklarıyla yaşamaları, okul öncesi öğretmenlerinin ise farklı sosyoekonomik çevrelerden gelen birçok çocukla karşılaşmaları, lisans eğitimleri boyunca toplumsal cinsiyet algısına yönelik ders almasalar bile kendilerini geliştirme istekleri, eğitim düzeylerinin ortalama olarak daha yüksek olması düşünülebilir. Günümüzde toplumsal cinsiyet algı kavramının eğitimde çokça tartışılması öncelikli olarak öğretmenlerin ebeveynlere göre daha fazla farkındalık kazanmasını etkilemiş olabilir.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1 Özet

Okul öncesi öğretmenleri ile ebeveynlerin toplumsal cinsiyete yönelik algı düzeyleri, bu algı düzeylerinin demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği ve iki grubun algı puanlarının birbirinden farklılaşma durumunun ortaya konulduğu bu araştırmaya 78 okul öncesi öğretmeni ve 330 çocuğun ebeveyni (anne ve baba birlikte) katılım göstermiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin 77'si kadınken, sadece biri erkektir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu 31-40 yaş aralığında (n=44), 11-20 (n=43) yıllık kıdeme sahip ve lisans (n=68) mezunudur. Araştırmaya katılım gösteren anne (n=218) ve babaların (n=174) büyük çoğunluğunun 31-40 yaş aralığında olduğu ve birlikte (n=321) yaşadığı tespit edilmiştir. Anne (n=115) ve babaların (n=123) büyük çoğunluğu lisans mezunuyken, anneler en çok ev hanımı (n=194), babalar (n=117) ise esnaf, serbest meslek ve zanaatkâr meslek grubuna dâhildir. Annelerin büyük çoğunluğu çalışmazken (n=231), babalar genel olarak çalışmaktadır (n=319). Çocukların 295'i çekirdek aile yapısına sahipken, 35'i geniş aile içinde yaşamaktadır.

Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinden aldıkları puan ortalaması ise 5 üzerinden 3,35 olduğundan, toplumsal cinsiyete yönelik algılarının *orta düzeyde* olduğu anlaşılabilir. Ancak bu değer de okul öncesi öğretmenlerinin ortalama skorlarında olduğu gibi 3,40 değerine oldukça yakın olduğundan, ebeveynlerin de toplumsal cinsiyete yönelik algılarının *yüksek düzeye yakın orta düzey* olduğu söylenebilir. Bunun yanı sıra ebeveynlerin toplumsal cinsiyete yönelik algıları; çocuklarının cinsiyetlerinin dağılımına, çocuk sayılarına, anne yaşına, baba yaşına, anne-baba birliktelik durumuna, anne eğitim durumuna, baba eğitim durumuna ve aile yapısına göre anlamlı farklılık göstermediği anlaşılmıştır.

5.2 Yargı

Okul öncesi öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet algı puanlarının, ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algı puanlarından anlamlı olarak yüksek olduğu görülmüştür. Okul öncesi öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet algı puanlarının, ebeveynlerin puanlarından yüksek

olması, ebeveynlerin sadece kendi çocuklarıyla yaşamaları, okul öncesi öğretmenlerinin ise farklı sosyoekonomik çevrelerden gelen birçok çocukla karşılaşmaları, lisans eğitimleri boyunca toplumsal cinsiyet algısına yönelik ders almasalar bile kendilerini geliştirme istekleri, eğitim düzeylerinin ortalama olarak daha yüksek olması düşünülebilir. Günümüzde toplumsal cinsiyet algı kavramının eğitimde çokça tartışılması öncelikli olarak öğretmenlerin ebeveynlere göre daha fazla farkındalık kazanmasını etkilemiş olabilir.

5.3 Öneriler

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Araştırma yapacak olanların bu araştırmanın ilgili sonucundan hareketle, araştırma kapsamını daha çok genişletilebilir ve diğer branşlardan olan öğretmenlerin yanı sıra, çocukların toplumsal cinsiyet algıları da ölçülerek, benzerlik ve farklılıklar ortaya konulabilir.

- Uzman kişilerce hazırlanmış programlar öğretmen ve ebeveynlere uygulanarak deneysel çalışmalar gerçekleştirilip toplumsal cinsiyet algısındaki değişimler ölçümlenebilir.

- Toplumsal cinsiyet konusu Türk kültürü açısından ele alındığında, kız çocuklarına yönelik tutumların olumlu olması için daha fazla bilimsel çalışmaya ihtiyaç olduğu açıktır. Bu sebeple kız ve erkek çocuklarının ayrı ayrı toplumsal cinsiyet algılarına bakılabilir.

- Bu araştırmaya anne ve baba birlikte katılmıştır. Ebeveynlerin ayrı ayrı toplumsal cinsiyet algı düzeylerine bakılabilir.

- Araştırma kapsamında tek bir ilçede çalışılmıştır. Farklı sosyo-kültürel çevrelerde olan ebeveyn ve öğretmenlerle benzer bir çalışma yapılabilir.

- Bu araştırma yapılırken yeterli erkek öğretmen sayısına ulaşılamadığı için öğretmenlerin cinsiyeti sorusu değerlendirmeye alınmamış ve incelenememiştir. Yeterli

sayıda erkek öğretmen sayısına ulaşıp toplumsal cinsiyet algıları iki farklı cinsiyet açısından incelenebilir.

Eğitimcilere Yönelik Öneriler

- Toplumsal cinsiyet kavramı ile eşitlik ve eşitsizlik uygulamaları noktasında farkındalığın artırılması için kurs veya derslerin yanı sıra, kültürel, sosyal ve sportif faaliyetler gerçekleştirilebilir.

- Öğretmenlere, velilere, idarecilere ve öğrencilere, belirledikleri yaşam tarzı, kullandıkları dil ve gelecek amaçlarına ilişkin, farklı cinsiyetler açısından topluma ne tür katkı sağladıklarını fark ettirebilmek için, eğitim programları düzenlenerek tüm paydaşlara, ilişki ve hayatlarını eleştirel olarak değerlendirme imkânı sağlanabilir. Bunun sonucunda eğitim alan ve almayanların toplumsal cinsiyet algıları ölçülebilir.

- Toplumsal cinsiyet konusu *ayrımcılık* duygularını harekete geçirebilecek hassas bir konudur. Bu sebeple öğretmen, öğrenci ve veli yanı sıra halkın farkındalıklarının artmasına yönelik medya kaynaklarıyla dışarıda halkın görebileceği billboardlar, kamu spotu olabilecek reklamlar, kısa filmler, okullarda öğrencilerin görebileceği panolarda afişler kullanılarak sosyal çalışmalar yapılabilir.

- Öğretmen adayları için üniversitelerde toplumsal cinsiyet algısı duyarlılığı kazandıracak derslerin eklenmesi önerilebilir.

KAYNAKLAR

Akgül Gök, F. (2013). *Evli kadın ve erkeklerin toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili algılarının aile işlevlerine yansıması.* Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Akın, A. (2007). Toplumsal Cinsiyet Ayrimciligi ve Saglik. *Toplum Hekimligi Bülteni*, *26*(2), 1-9.

Akkoç, E. (2018). *Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sanko Üniversitesi, Gaziantep.

Alptekin, D. (2014). *Çelişik Duygularda Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı Sorgusu: Üniversite Gençliğinin Cinsiyet Algısına Dair Bir Araştırma. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* (32), 203-211.

Altınova, H. H., & Duyan, V. (2013). Toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet, 24*(2), 9-22.

Altuntaş, O., & Altınova, H. H. (2015). Toplumsal cinsiyet algısı ile sosyo-ekonomik değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Turkish Studies, 10*(6), 83-100.

Arabacı, B. (2015). Toplumsal Cinsiyet Rolleri Bağlamında Cinsiyete Dayalı İş Bölümü ve Çalışan Kadın Division Of Labor And Working Woman İn The Context Of Social Gender Roles. *Türkiye'de ve Dünyada Kadın Araştırmaları*, 50.

Arıcı, F. (2011). *Üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algılar ve psikolojik iyi oluş.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Atış, F. (2010). *Ebelik/ hemşirelik 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Adana.

Aytekin, Ç., Artan, İ., Kangal, S. B., Çalışandemir, F., & Özkızıklı, S. (2016). Çocukların anne-babalarına yönelik algılarının incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *1*(38), 168-188.

Baba, H. B. (2007). *Teacher candidates as the agents of change for a more gender equal society* (Master's thesis, Middle East Technical University).

Batga, B. (2014). *Toplumsal cinsiyet rolleri ile bu rollerin iş yaşam dengesine olan etkisi: Özel sektörde bir araştırma.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Bayhan, N., & Artan, İ. (2004). Çocuk gelişimi ve eğitimi.

Bayramoğlu, L. (2015). *Okul öncesi dönem çocuklarının cinsiyet rollerine ilişkin algılarının incelenmesi.* Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Doğu Akdeniz Üniversitesi, Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti.

Bingöl, O. (2014). Toplumsal cinsiyet olgusu ve Türkiye'de kadınlık. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, *2014*(3), 108-114.

Büyüköztürk, Ş. (2021). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum* (29. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Can, A. (2022). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Ankara: Pegem Yayınları.

Çetinkaya, S. K. (2013). Üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Nesne, 1*(2), 21-43.

Dedeoğlu, S. (2000). Toplumsal cinsiyet rolleri açısından Türkiye'de aile ve kadın emeği. *Toplum ve Bilim*, *86*(3), 139-170.

Dezolt, D. & Hull, S. (2001). Classroom and school climate. İçinde J. Worell (Ed.). Encyclopedia of women and gender (ss. 257-264). Ca: Harcourt.

Dinç, A., & Çalışkan, C. (2016). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları. *Journal of Human Sciences, 13* (3), 3671-3683.

Dinç, E., Y. D. (2018). *İstanbul'da Bir İlçede Toplumsal Cinsiyet Algısının Araştırılması.* Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Durakoğlu, A. (2011). Maria Montessori'ye göre okul öncesi çocukluk döneminin özellikleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (16), 133-145.

Ersoy, A., & Ehtiyar, V. R. (2020). Toplumsal Yük ve Kariyer: Konaklama Sektöründeki Kadın Yöneticilerin Kariyer Gelişimlerini Etkileyen Toplumsal Cinsiyet Faktörlerinin Analizi. *Journal of Economy Culture and Society*.

Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education* (8th ed.). New York: McGraw-Hill.

George, D. & Mallery, P. (2003). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference. 11.0 update* (4th ed.). Boston: Allyn & Bacon.

Gökdemir, B. (2020). *Toplumsal Cinsiyet Rolleri ile İş ve İş Dışı Yaşam Dengesi Arasındaki İlişki: Bir Kamu Kurumu Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Gönenç, İ. M., Topuz, Ş., Yılmaz Sezer, N., Yılmaz, S., Büyükkayacı Duman, N. (2018). Toplumsal cinsiyet dersinin toplumsal cinsiyet algısına etkisi. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7, (1), 22-29.

Guzman, R. C. (1996). *Attitudes toward tradional versus egalitarian gender roles in dual-earner marriages and their effect on marital satisfaction.* Master's Thesis, California State University, Long Beach.

Güder, S. Y. (2014). Okul öncesi dönemdeki çocukların toplumsal cinsiyet algılarının incelenmesi.

Güney, O. (2012). *5-6 yaş çocuklarında algılanan cinsiyet kalıp yargılarına ilişkin ebeveyn beklentileri ile oyuncak tercihleri arasındaki ilişki* (Master's thesis, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Jones, K., Evans, C., Byrd, R., & Campbell, K. (2000). Gender equity training and teaching behavior. *Journal of Instractional Psychology, 27*(3), 173-178.

Kaçar, E. (2019). *48-72 Aylık Çocukların Toplumsal Cinsiyet Kalıpyargıları ile Ebeveynlerinin Toplumsal Cinsiyet Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

Karabekmez, S., Yıldırım, R. G., Özyılmaz Akamca, G., Ellez, A. M., & Bulut Üner, A. N. (2018). Okul Öncesi Dönemde Mesleklere İlişkin Toplumsal Cinsiyet Algısı. *Gazi University Journal of Gazi Educational Faculty (GUJGEF), 38*(2).

Karakuş, E., Mutlu, E., & COŞKUN, Y. D. (2018). Toplumsal cinsiyet eşitliği açısından öğretim programlarının incelenmesi. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, (17), 31-54.

Karasar, N. (2021). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler.* Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Karoğlu, H., & Ünüvar, P. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının gelişim özellikleri ve sosyal beceri düzeyleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (43), 231-254.

Kul Uçtu, A., Karahan, N. (2016). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin cinsiyet rolleri, toplumsal cinsiyet algısı ve şiddet eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırması Dergisi,* 5(8), 2882-2905.

Menekşe, F. N. (2019). 3-6 yaş arası okul öncesi çocukların oyuncak tercihleri ve cinsiyet kalıp yargıları ile ebeveynlerinin toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 18(35), 821-836.

Oktay, A. (2000). *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem.* İstanbul: Epsilon Yayınları.

Onurluer, E. (2019). *Sınıf öğretmeni adaylarının toplumsal cinsiyet algılarının incelenmesi* (Doctoral dissertation, Anadolu University (Turkey)).

Özdemir, E. (2006). *Okulöncesi dönem çocuklarının cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıp yargıların incelenmsi* (Master's thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).

Özpulat, F. (2016). The relationship between self-efficacy level and gender perception of university students: Beyşehir example. *International Journal of Human Sciences, 13* (1), 1222.

Pekel, E. (2019). Toplumsal Cinsiyet Rolleri ve Kadının Çalışma Hayatındaki Konumu. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi,* 5(1), 30-39.

Saraç, S. (2013). Toplumsal cinsiyet. Lerzan Gültekin, Gül Güneş, Ceylan Ertung & Aslı Şimşek (Ed), *Toplumsal Cinsiyet ve Yansımaları* içinde (27-32). Ankara: Atılım Üniversitesi Yayınları.

Savaşkan, E. (2019). Kadın Yöneticiler Açısından Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Üzerine Kavramsal Bir Çalışma. *Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi,* 5(2), 1-23.

Sayılan, F. (2012). Toplumsal cinsiyet ve eğitim. *Ankara: Dipnot Yayınları*.

Şahin, M. K., Çoban, A. E., & Korkmaz, A. (2016). Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Türk Eğitim Sistemindeki Yeri: Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Gözünden. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, *3*(2), 735-752.

Tarhan, E. (2019). *Kadın akademisyenlerin sınırsız ve çok yönlü kariyer tutumları: Kişilik ve toplumsal cinsiyet rolleri açısından bir inceleme.* Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi. Ankara.

Torun, Y. (2002). *Gender-bias in student-teacher interactions and its effect on reproduction of gender roles in the classroom.* Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara.

Uyanık, Ö., & Kandır, A. (2010). Okul öncesi dönemde erken akademik beceriler. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, *3*(2).

Uygun, K., & Önsan, Ö. (2020). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Algıları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, XIII*(2), 99-114.

Valentova, M. (2012). Gender role attitudes in Luxembourg between 1999 and 2008. *Working Paper, 2,* 1-29.

Vatandaş, C. (2007). Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı. *Istanbul Journal of Sociological Studies,* (35), 29-56.

Yağan Güder, S., & Güler Yıldız, T. (2016). Okul öncesi dönemdeki çocukların toplumsal cinsiyet algılarında ailenin rolü.

Yıldız, S. (2019). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyete Yönelik Sınıf İçi Algıları ve Bir Ölçek Geliştirme Çalışması.* Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi. Ankara.

Yurtkulu, F., Akçay, M., Yeğen, H., & Şipal, Z. (2022). Çocuk Şarkılarının Çocuklar Üzerindeki Toplumsal Cinsiyet Algısına Yönelik Okul Öncesi Öğretmenlerinin ve Ebeveynlerin Görüşleri. *Sosyal Hizmet "Socıal Work"*, 7.

Yüceol, S. E. Ö. (2016). *Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar ile ilişki doyumu ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar arasındaki ilişkiler.* Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilim Üniversitesi, İstanbul.

Zeyneloğlu, S. (2008). *Ankara'da hemşirelik öğrenimi gören üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları.* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

EKLER

Ek-1. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği İçin İzin Onayı

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli "Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge" ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

Ek-2. Etik Kurul Onayı

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli "Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge" ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

Ek-3. İl Milli Eğitim Müdürlüğü İzni

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli "Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge" ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

Ek-4. Veri Toplama Araçları

Ebeveyn Demografik Bilgi Formu

Sayın Veli,

Yapılan bu çalışma, Maltepe Üniversitesi, Temel Eğitim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Yüksek Lisans Programı öğrencisi Özge İNCE tarafından Prof. Dr. Ayla OKTAY danışmanlığında yürütülen bir tez çalışmasıdır. Çalışmanın amacı; Okul Öncesi Öğretmenlerinin ve Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Algılarının Karşılaştırılmasının incelenmesidir. Bu bilgiler başka yerde kullanılmayacaktır. Birinci bölümde kişisel birtakım sorular, ikinci bölümde ise ölçek cümleleri yer almaktadır. Lütfen tüm soruları cevaplayınız. Çalışmama katıldığınız için teşekkür ederim.

1. Ailenin sahip olduğu çocuk sayısı
    - ( ) Kız ( ) Erkek
2. Annenin doğum tarihi:
3. Babanın doğum tarihi:
4. Anne-baba sağ mı?
    - ( ) Evet ( )Hayır
5. Anne-baba birlikte mi?
    - ( ) Evet ( ) Hayır
6. Anne-baba öz mü, üvey mi?
    - ( ) Anne öz ( )Anne üvey
    - ( ) Baba öz ( ) Baba üvey
7. Annenin Eğitim Durumu:
8. Babanın Eğitim Durumu:
9. Annenin Mesleği:
10. Babanın Mesleği:
11. Anne Çalışma Durumu:
    - ( ) Evet ( ) Hayır
12. Baba Çalışma Durumu:
    - ( ) Evet ( ) Hayır
13. Aile Yapısı:
    - ( ) Çekirdek Aile
    - ( ) Geniş Aile

Öğretmen Demografik Bilgi Formu

Sayın Öğretmenimiz,

Yapılan bu çalışma, Maltepe Üniversitesi, Temel Eğitim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Yüksek Lisans Programı öğrencisi Özge İNCE tarafından Prof. Dr. Ayla OKTAY danışmanlığında yürütülen bir tez çalışmasıdır. Çalışmanın amacı; Okul Öncesi Öğretmenlerinin ve Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Algılarının Karşılaştırılmasının incelenmesidir. Bu bilgiler başka yerde kullanılmayacaktır. Birinci bölümde kişisel birtakım sorular, ikinci bölümde ise ölçek cümleleri yer almaktadır. Lütfen tüm soruları cevaplayınız. Çalışmama katıldığınız için teşekkür ederim.

1. Cinsiyetiniz
    - ( ) Kadın ( ) Erkek
2. Doğum Tarihiniz:
3. Meslekteki Kıdeminiz
    - ( ) 1-10 Yıl
    - ( ) 11-20 Yıl
    - ( ) 21-30 Yıl
4. Eğitim Durumunuz
    - ( ) Lise
    - ( ) Ön lisans
    - ( ) Lisans
    - ( ) Yüksek Lisans
    - ( ) Doktora
5. Öğrenim hayatınız boyunca hiç toplumsal cinsiyet ile alakalı bir ders aldınız mı?
    - ( ) Evet Aldığınız Ders ……..
    - ( ) Hayır
6. Toplumsal cinsiyet ile alakalı herhangi bir eğitim aldınız mı?
    - ( ) Evet Seminer, kongre, hizmet içi eğitim (vb.) ……
    - ( ) Hayır

Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği (TCAÖ) 2013

		Tamamen Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Evlilik, kadının çalışmasına engel olmaz					
2	Kadın sadece ailesinin ekonomik sıkıntısı varsa çalışmalıdır.					
3	Çalışan kadın da çocuklarına yeterince zaman ayırabilir.					
4	Kadınlar anne olduktan sonra çalışmamalıdır.					
5	Kadın siyasetçiler de başarılı olabilir.					
6	Kadınlar evlendikten sonra çalışmamalıdır.					
7	Çalışma hayatı kadının ev işlerini aksatmasına neden olmaz.					
8	Çalışan bir kadın hayattan daha çok zevk alır.					
9	Kadınlar erkekler tarafından her zaman korunmalıdır.					
10	Kocası izin vermiyorsa kadın çalışmamalıdır					
11	Kadınlar yönetici olabilir.					
12	Çalışan bir kadın kazandığı geliri eşine vermelidir.					
13	Çalışan bir kadın çocuklarına daha iyi anne olur.					
14	Erkekler de çamaşır bulaşık gibi ev işlerini yapmalıdır					
15	Kocasız kadın sahipsiz eve benzer.					
16	Bir ailenin gelirini erkekler sağlamalıdır					
17	Kadınlar kendi başına ticarethane gibi yerler (kafe, market, emlakcı gibi) açmamalıdır					
18	Kadınların birinci görevi ev işlerini üstlenmektir					
19	Bir kadın kocasından fazla para kazanmamalıdır.					
20	Erkek her zaman evin reisi olmalıdır.					
21	Toplumun liderliği genellikle erkeklerin elinde olmalıdır.					
22	Kız çocuklarına da erkek çocuklar kadar özgürlük verilmelidir.					
23	Bir kadın kendi haklarına sahip olabilmesi için gerekirse kocasına karşı çıkabilmelidir.					
24	Kadın kocasından yaş olarak daha küçük olmalıdır.					
25	Ailedeki önemli kararları erkekler vermelidir.					

ÖZGEÇMİŞ

Özge ÖZTÜRK

Eğitim

Yüksek Lisans	2019-2022	Maltepe Üniversitesi/Temel Eğitim Anabilim Dalı/Okul Öncesi Eğitim
Lisans	2011-2014	Marmara Üniversitesi/Okul Öncesi Eğitim
Ön Lisans	2009-2011	İstanbul Arel Üniversitesi/Çocuk Gelişimi

İş/İstihdam

2021-2022	Yıldırım Beyazıt Ortaokulu-Okul Öncesi Eğitim (Ücretli Öğretmenlik)
2019-2020	Okul-Yapı A.Ş. Ailemle Oynuyorum Proje Koordinatörü
2015-2018	Bilfen Eğitim Kurumları-Okul Öncesi Eğitim (Sınıf Öğretmenliği)

Alınan Burs ve Ödüller

2019-2022	Maltepe Üniversitesi %50 eğitim bursu
2009-2011	İstanbul Arel Üniversitesi %100 eğitim bursu